

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

”Mun unelma on opiskella ja jatkaa
eteenpäin”

Maahanmuuttajatyttöjen koulutukseen
liittyviä unelmia ja toiveita

Seilo, Kaisa

Tiainen, Martta

Laurea-ammattikorkeakoulu
Otaniemi

”Mun unelma on opiskella ja jatkaa eteenpäin.”
Maahanmuuttajatyttöjen koulutukseen liittyviä unelmia
ja toiveita

Kaisa Seilo
Martta Tiainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2014

Seilo, Kaisa & Tiainen, Martta

**”Mun unelma on opiskella ja jatkaa eteenpäin.”
Maahanmuuttajatyttöjen koulutukseen liittyviä unelmia ja toiveita**

Vuosi 2014 Sivumäärä 43

Tämän opinnäytetyön aiheena oli nuorten maahanmuuttajatyttöjen koulutukseen liittyvät unelmat ja toiveet sekä se, millaista tukea he kokivat tarvitsevansa unelmiensa saavuttamiseksi. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada tyttöjen oma ääni kuuluviin ja sitä kautta tuottaa konkreettisia tukimuotoja työelämäkumppanimme Kotka-Kymin seurakuntayhtymän käyttöön. Tutkimuksen avulla pyrimme parantamaan tyttöjen mahdollisuuksia toteuttaa koulutukseen liittyviä unelmiaan.

Toteutimme opinnäytetyömme laadullisena tutkimuksena. Teoreettinen tausta tutkimuksemme muodostui aiheeseen liittyvistä käsitteistä monikulttuurisuus, maahanmuuttajuus, hyvinvointi sekä kansainvälinen työ Suomessa. Hyvinvointia pohdimme Allardtin hyvinvointiteorian pohjalta. Aineistonkeruumenetelmänä käytimme informoitua kyselyä. Kyselyihin vastaajat olivat nuoria turvapaikanhakija- tai pakolaistyttöjä. Analysoimme kerätyn kyselyaineiston sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksista ilmeni, että suurimmalla osalla tytöistä oli konkreettisia unelmia, kuten unelma-ammatteja, joihin he toivoivat pääsevänsä tulevaisuudessa. Puhuttaessa koulutukseen liittyviin unelmiin vaikuttaneista tekijöistä, tytöt nimesivät perheen ja lähipiirin sekä Suomen koulutusjärjestelmän ja etenkin sen tasa-arvoisuuden. Tyttöjen vastauksista ilmeni myös se, että he ovat hyvin motivoituneita saavuttamaan unelmiaan.

Tytöt toivat vastauksissaan esiin rehellisiä ja konkreettisia esimerkkejä siitä, millaista tukea he kokivat tarvitsevansa. Suurin tuen tarpeen osa-alueista oli suomen kielen oppiminen. Tämän lisäksi tytöt kokivat tarvitsevansa taloudellista ja sosiaalista tukea. Tytöt kaipaivat kantaväestöön kuuluvien nuorten seuraa sekä kielen oppimiseen että ystävyysuhteiden luomiseen. Yllättävänä tutkimustuloksena ilmeni, että Suomen koulutusjärjestelmä oli tytöille hyvin vieras ja vaikeaselitteinen.

Tutkimustulosten perusteella maahanmuuttajatyttöille on tärkeää järjestää opinto-ohjausta, mahdollisuus suomen kielen opiskeluun sekä mahdollisuuksia tavata kantaväestön edustajia, niin nuoria kuin aikuisiakin. Tulosten perusteella kehitimme esimerkkejä konkreettisista tukimuodoista työelämäkumppanin käyttöön, kuten vertaistukiryhmän perustaminen, tutustuminen kouluihin sekä maahanmuuttajanuorten sekä kantaväestöön kuuluvien nuorten yhteisiä ajanviettomahdollisuuksia.

Asiasanat: maahanmuuttajuus, nuoret, koulutus, unelmat, tuki

Seilo, Kaisa & Tiainen, Martta

**“My dream is to study and move on”
Immigrant girls’ dreams and hopes about education**

Year	2014	Pages	43
------	------	-------	----

The subject of this Bachelor’s thesis was young immigrant girls’ dreams and hopes about education as well as the type of support they feel they need in order to achieve their dreams. The purpose of this study was to get the girls’ own voices heard and produce specific ways of support for the use of our working life partner Kotka-Kymin seurakuntayhtymä. With this study we aim to improve girls’ opportunities to implement educational dreams.

In this qualitative study the theoretical background consisted of the concepts of multiculturalism, an immigrant, well-being, as well as international work in Finland. We used Allardt’s welfare theory when considering well-being. As the data collection method we used informed inquiry. Respondents were young asylum seekers or refugee girls. The collected data was analysed using content analysis.

The results of the study showed that a large majority of the girls had specific dreams, as dream jobs, which they wished to enter in the future. When discussing of the factors contributing to education-related dreams, girls named their family as effecting as well as the Finnish educational system and in particular the equality of it. Girls’ responses also revealed the fact that they are highly motivated to achieve their dreams.

The girls adduced in their replies honest and specific examples of the kind of support they feel they need. The area of the biggest need for support was the learning of Finnish language. In addition to that the girls felt that they needed financial and social support. The girls felt like they needed young people of the native population to help with learning the language as well as creating friendships. Surprising result of the study showed that the Finnish education system was completely unfamiliar for the girls.

Based on the results of the study, it is important to organize educational guidance, the opportunity to study Finnish as well as opportunities to meet with representatives of the local population, both young and adults. Based on the results, we developed some specific forms of support for working life partner, such as the establishment of a peer support group, getting to know the schools and arrange common recreational activities for the immigrants and the native population of young people.

Keywords: immigration, youth, education, dreams, support

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Monikulttuurisuus	9
2.1	Käsitteitä	9
2.1.1	Kulttuuri.....	9
2.1.2	Monikulttuurisuus	10
2.1.3	Etnisyys.....	10
2.1.4	Integraatio eli kotoutuminen	11
3	Maahanmuuttajuus.....	11
3.1	Historia.....	12
3.2	Pakolaiset.....	13
3.3	Turvapaikanhakijat.....	13
4	Asiakasryhmänä maahanmuuttajatytöt.....	14
4.1	Nuoret ja monikulttuurisuus	14
4.2	Naisten asema	15
4.3	Identiteetti osana yksilön unelmien muodostumista.....	16
5	Hyvinvointi	18
5.1	Hyvinvoinnin määrittelyä.....	18
5.2	Allardtin hyvinvointiteoria	19
5.3	Asiakasryhmän unelmat tarkastelussa itsensä toteuttamisen ulottuvuuden näkökulmasta	20
6	Kansainvälinen työ Suomessa.....	20
6.1	Kotka-Kymin seurakuntayhtymä ja kansainvälinen työ.....	22
6.1.1	Toimintastrategia	22
6.1.2	Kansainvälistä työtä ohjaavat tavoitteet	24
7	Aikaisempia tutkimuksia aiheesta	24
8	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	26
9	Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteuttaminen	27
9.1	Kvalitatiivinen tutkimus	27
9.2	Kysely tiedonkeruumenetelmänä	28
9.3	Tutkimuksen toteuttaminen käytännössä.....	29
9.4	Sisällönanalyysi	30
10	Kyselyjen tulokset.....	31
10.1	Koulutukseen liittyvien unelmien toteuttamiseen vaikuttavat tekijät.....	31
10.1.1	Koulutukseen liittyvät unelmat	32
10.1.2	Tasa-arvo	32
10.1.3	Sosiaaliset ja psyykkiset voimavarat	33
10.2	Tuen tarve koulutukseen liittyvien unelmien saavuttamiseksi	34

10.2.1	Mahdollisuus kouluttautumiseen	34
10.2.2	Tuen tarve	35
11	Pohdinta	37
11.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	39
11.2	Konkreettisia tukimuotoja työelämäkumppanin käyttöön.....	41
11.3	Tutkimuksen hyödyllisyys ja mahdolliset jatkotutkimukset	43
	Lähteet	44
	Liite 1 Saatekirje.....	46
	Liite 2 Kyselylomake.....	47
	Liite 3 Alkuperäisilmaukset, pelkistetyt ilmaukset ja alaluokat.....	49
	Liite 4 Alaluokat, pääluokat ja yhdistävä luokka	52

1 Johdanto

Opinnäytetyömme aiheena on maahanmuuttajatyttöjen koulutukseen liittyvät unelmat ja toiveet sekä se, millaista tukea he kokevat tarvitsevansa unelmiensa toteuttamiseksi. Valitsimme asiakasryhmän ja aiheen, koska olemme kiinnostuneita tulevaisuudessa työskentelemään niin maahanmuuttajien kuin nuortenkin parissa. Mielestämme aihe on myös ajankohtainen, sillä maahanmuutto on lisääntymässä koko ajan globalisoitumisen seurauksena. Haluamme opinnäytetyöllämme tuoda työelämäkumppanillemme Kotka-Kymin seurakuntayhtymän kansainväliselle työlle konkreettisia keinoja vastata tyttöjen mahdolliseen tuen tarpeeseen koulutukseen liittyen. Tavoitteenamme on tuoda tyttöjen ääni kuuluville ja näin varmistaa, että opinnäytetyöstämme nousevat keinot ovat asiakaslähtöisiä.

Tutkimuskysymykset, joihin opinnäytetyömme pyrkii vastaamaan ovat millaisia koulutukseen liittyviä unelmia tytöillä on, millaisten asioiden tytöt kokevat vaikuttaneen unelmiinsa sekä millaista tukea tytöt kokevat tarvitsevansa tai haluavansa Kotka-Kymi Seurakuntayhtymän kansainväliseltä työltä unelmien saavuttamiseksi. Tarkoituksena ei ole luoda yleisiä totuuksia liittyen aiheeseen, vain keskittyä siihen, millaisia ajatuksia juuri näillä kyselyyn vastanneille nuorilla on. Keskeisinä käsitteinä opinnäytetyössämme on maahanmuuttajuus, koulutuksen merkitys, unelmat ja tuen tarve.

Opinnäytetyöhömmme olemme keränneet teorial tietoa aiheitamme koskettavilta aihealueilta. Teoreettinen viitekehysemme koostuu asiakasryhmää koskevista tiedoista, kuten monikulttuurisuudesta ja maahanmuuttajuudesta sekä nuorista maahanmuuttajista, heidän identiteettistään sekä naisen asemasta yhteiskunnassa. Tutkimuksemme pohjautuu myös hyvinvointiin ja etenkin Erik Allardt in hyvinvointiteoriaan. Sen pohjalta olemme pohtineet nuorten unelmia itsensä toteuttamisen ulottuvuuden näkökulmasta.

Työelämäkumppanimme tässä opinnäytetyössä toimii siis Kotka-Kymin seurakuntayhtymän kansainvälinen työ, jonka tarpeisiin opinnäytetyön tulokset käytetään. Tästä opinnäytetyöstä löytyy tietoa kansainvälisestä työstä yleensä Suomessa sekä myös yksityiskohtaisemmin työelämäkumppanimme roolista kansainvälisen työn tekijänä. Työelämäkumppanimme valintaan vaikutti kirkon kasvava rooli maahanmuuttajatyössä ja se, että seurakunta oli valmis ottamaan vastaan kehitysehdotuksia ja kiinnostunut niiden toteuttamisesta tulevaisuudessa.

Teoreettisen viitekehyksen esittelyn jälkeen kerromme tutkimuksemme tarkoituksesta sekä tavoitteista. Määrittelemme tutkimuskysymyksemme, joihin pyrimme tutkimuksellamme vastaamaan. Tämän jälkeen kerromme tutkimuksessa käytettävästä tutkimusmenetelmästä sekä aineistonkeruumenetelmästä. Kuvaamme tarkasti tutkimuksen etenemistä ja esittelemme

myös aineiston analysointitapana käytetyn sisällönanalyysin. Lopuksi esittelemme kyselyn tulokset, pohdimme niitä sekä opinnäytetyöprosessia yleisesti.

2 Monikulttuurisuus

Suomi on jo pitempään hakenut paikkaansa maailmassa, joka globalisoituu koko ajan. Alati kasvava kansainvälinen liikkuvuus ja muuttoliike sekä etnisyyden ja monikulttuurisuuden korostuminen ovat nousseet yhä näkyvämpään rooliin niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Vaikka Suomessa monikulttuurisuus onkin vielä varsin vähäistä eurooppalaisessa mittakaavassa, on monikulttuurisuuden merkitys kasvanut räjähtävästi niin monilla paikkakunnilla, kuin poliittisessa mielessäkin. Kyse ei ole ainoastaan muutoksesta, joka tapahtuu monikulttuuristen ja etnisten ryhmien sisällä, vaan myös siitä, että kaikki tämä muutos heijastuu myös perinteisten vähemmistöjen asemaan, kuten myös valtaväestön identiteettiin ja sen sisällä käytyihin keskusteluihin. (Martikainen ym. 2006, 9.)

2.1 Käsitteitä

Viime vuosikymmeninä etnisyyden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksessa on tapahtunut suuria muutoksia. Teoreettisen kehityksen ollessa nopeampaa kuin koskaan, uusien käsitteiden ja mallien syntyminen on ollut tärkeää, jotta voidaan kuvata juuri nykypäivän tilannetta. Tärkeitä uusien tutkimusten pohjalta luotuja käsitteitä ovat esimerkiksi kulttuuri, monikulttuurisuus, etnisuus ja integraatio. Nämä käsitteet ovat viimeisten vuosien aikana saaneet kritiikin seurauksena uusia määritelmiä.

2.1.1 Kulttuuri

Kulttuurin alkuperäinen määritelmä on pitkälti tarkoittanut kiinteä asumista jossain ja siihen liittyviä käytäntöjä, esimerkiksi maanviljelyä. Vaikka määritelmä on vuosien saatossa muuttunut, kuuluu sen määritelmän edelleenkin pysyvyys ja kerrostuneisuus. Kulttuurilla tarkoitetaan edelleen jotain, mikä on suhteellisen pysyvää ja sen siirtäminen tuleville sukupolville on mahdollista, mutta toisaalta se on muuntuvaa siten, että vanha pyyhkiytyy toisinaan pois ja sen tilalle tulee jotakin uutta. Kulttuurin muotoutumiseen liittyy vahvasti jotain sedimentoituvaa eli sakkauttavaa ainesta, sen kuitenkin samalla oleva avoin keksinnöille, uuden oppimiselle ja uudistumisille. (Martikainen ym. 2006, 11.)

Käsitteeseen kulttuurista liittyy läheisesti myös sen kaksoismerkitys. Meidän länsimaalaisten arkikielessä kulttuurilla viitataan usein korkeakulttuuriin, joka pitää sisällään tiedettä ja taidetta ja niiden ympärille rakentunutta instituutiota. Antropologisesta näkökulmasta katsottuna kulttuurin käsite on kuitenkin kovin erilainen. Antropologisessa käsityksessä kulttuurin katsotaan tarkoittavan ennemminkin abstraktia järjestelmää, johon kuuluvat niin näkyviä ja näkymättömiä piirteitä. Esimerkkinä näkyvistä piirteistä voivat olla muun muassa ruokatavat,

tapakulttuuri ja pukeutuminen, näkymättömien tapojen puolestaan ollessa esimerkiksi moraaliksi, arvot, uskonto ja ihanteet. Tällaisessa käsityksessä kulttuurin on katsottu ainakin osaltaan ohjailevan ihmisen ajattelua ja toimintaa. (Martikainen ym. 2006, 12.)

2.1.2 Monikulttuurisuus

Käsitteenä monikulttuurisuus saa hyvin erilaisen merkityksen riippuen siitä, millaisia kulttuurikäsitteitä taustalla on. Ehkä perinteisimmän näkemyksen mukaan monikulttuurisuus tarkoittaa kulttuuripiireiltään erilaisten, mutta sisäisesti yhdenmukaisten ryhmittymien samanaikaista olemassaoloa jossakin tietyssä tilassa, kuten esimerkiksi jossain valtiossa. (Martikainen ym. 2006, 14.)

Viime vuosikymmenien aikana monikulttuurisuuden käsitettä on käytetty useissa eri merkityksissä. Ensinnäkin, sitä on käytetty tarkoittamaan kulttuuripiireiltään eroavia ryhmiä ja niiden olemassaoloa maailmanlaajuisesti, sillä empiirinen fakta on, että maapallon eri puolilla ihmisillä on erilaisia tapoja ja tyyliä elää. Monikulttuurisuuden käsitettä on myös käytetty kuvaamaan eri etnisten ryhmien rinnakkaiselo yhteiskunnan sisällä. Esimerkkejä tällaisesta ovat suomenruotsalaiset tai Espanjan baskit, jolloin olennaista on se, että valtion väestö koostuu useista ryhmittymistä, jotka kuitenkin jollain tavalla erottuvat omiksi ryhmikseen. Kolmantena monikulttuurisuudella voidaan tarkoittaa yhteiskunnan harjoittamaa tiettyä politiikkaa tarkoituksena vallitsevan etnisen ja kulttuurisen erilaisuuden ylläpitämiseen. (Martikainen ym. 2006, 14.)

Tässä opinnäytetyössä puhuessamme monikulttuurisuudesta, tarkoitamme lähinnä äsken esitellyistä muodoista viimeisintä. Kolmannessa muodossa monikulttuurisuus käsitetään käytännössä yhteiskunnan ihanteelliseksi tilaksi, johon yhteiskuntapoliittisin toimin voidaan pyrkiä, jolloin käsitteessä on mukana myös ideologinen puoli. Siinä missä kaksi aikaisempaa käsitystä toteavat yhteiskunnan monikulttuurisuuden tai maailman empiirisen olotilan, kolmas käsitys pyrkii vaikuttamaan asioihin. (Martikainen ym. 2006, 14.)

2.1.3 Etnisyys

Etnisen ryhmän kriteereinä on usein käytetty yhteistä biologista alkuperää, sosiaalisten suhteiden verkostoa, kulttuuria ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Etnisyyden määrittelemiseksi on myöhemmin ehdotettu myös asioita kuten yhteinen uskonto, kieli, fyysiset piirteet ja enemmistö- tai vähemmistöstatus. (Martikainen ym. 2006, 15.)

Fredrik Barthin etnisysteorian mukaan etnisyyteen liittyy se, että etnisten ryhmittymien välillä on aina ilmennyt sosiaalista vaihtoa, jolloin etniset tuntomerkit ja tunne yhteenkuulu-

vuudesta eivät ole kehittyneet eristyksessä, vaan monimuotoisessa etnisten ryhmien sosiaalisessa vaihdossa ja vuorovaikutuksessa. Barthin mukaan edellisessä listatuista etnisyyden kriteereistä esimerkiksi fyysisiä piirteitä ei voida pitää varteenotettavina etnisyyden kriteereinä, sillä seka-avioliitot ja ihmisten liikkuvuus pakostakin murtaa biologisen periytymisen kaavan. (Martikainen ym. 2006, 6.)

Viimekädessä etnisyys voidaan kiteyttää sanomalla, että siinä tärkeää on tunne yhteisestä historiasta tai alkuperästä, joka erottaa ihmisiä toisistaan, vaikka piirteet tai kulttuuritekijät olisivatkin samanlaisia. Nykykäsitykseen mukaan sellaisia fyysisiä kategorioita, jotka erottaisivat rodut selkeästi toisistaan, ei ole. (Cupore 2008.)

2.1.4 Integraatio eli kotoutuminen

Integraatio on paljon käytetty käsite puhuttaessa maahanmuutosta ja siihen liittyvistä tutkimuksista. Integraation suomenkieliseksi vastineeksi on vakiintunut sana kotoutuminen. Integraatio tai kotoutuminen ei ole yksiselitteinen käsite, vaan se pitää käytännössä sisällään myös esimerkiksi akkulturaatiota ja marginalisaatiota. Integraatiolla tarkoitetaan tavallisimmin sitä prosessia, jonka maahanmuuttaja, tai periaatteessa kuka tahansa muu ”ulkopuolinen” käy läpi tullessaan osaksi ympäröivää yhteiskuntaa. (Martikainen ym. 2006, 20.)

Integraatio ei ole kovin yksiselitteinen käsite. Se on aikaa vievä prosessi, joka voidaan sen selkeyttämiseksi jakaa eri ulottuvuuksiin, kuten poliittinen, rakenteellinen ja kulttuurinen integraatio. Poliittisena integraationa voidaan pitää esimerkiksi kansalaisyhteisyyksien saamista, rakenteellisena integraationa koulu- tai työelämään pääsemistä sekä kulttuurisena integraationa vaikka kielen oppimista. Suomessa maahanmuutosta puhuttaessa integraatiolla käytännössä tarkoitetaan sitä prosessia, jonka lopuksi maahanmuuttajasta tulee suomalainen yhteiskunnan täysvaltainen ja toiminnallinen jäsen. (Martikainen ym. 2006, 20.)

3 Maahanmuuttajuus

Tässä opinnäytetyössä asiakasryhmäämme kuuluvat maahanmuuttajatytöt ovat (tai ovat olleet) statukseltaan pakolaisia tai turvapaikanhakijoita. Siitä syystä puhuessamme maahanmuuttajista jatkossa, tarkoitamme juuri näihin ryhmiin kuuluvia ihmisiä. Vaikka maahanmuuttolla ei varsinaisesti olekaan kovin pitkä historia Suomessa, on maahanmuutolle kuitenkin muitakin syitä ja varsinkin lähiaikoina maahanmuuton syyt ovat monimuotoistuneet.

Tutkimuksissa ja tilastoissa puhuttaessa maahanmuuttajista tarkoitetaan tavallisimmin kaikessa yksinkertaisuudessaan ulkomaan kansalaista, jolla on aikomus asua vieraassa maassa pidempään. Toisinaan sanalla maahanmuuttaja saatetaan myös viitata ihmiseen, joka on syn-

tynyt Suomessa, mutta jonka vanhemmat ovat kotoisin jostain toisesta maasta (ns. toisen sukupolven maahanmuuttajat). Se, että maahanmuutto on kovin uusi ilmiö Suomessa, näkyy hyvin maahanmuuttajien ikärakenteessa. Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajista suurin osa on työikäistä väkeä, toisen polven maahanmuuttajien siirtyessä juuri peruskouluun. Tämä luo haasteita Suomalaiselle työelämälle jatkossa, mutta toimii myös positiivisena asiana nuorentamassa Suomen väestöä. Karkeasti voitaisiin olettaa, että ilman maahanmuuttajia viimeisinä 20 vuotena Suomeen olisi esimerkiksi syntynyt vähiten lapsia sitten suuren nälkävuoden ja tulevaisuudessa työikäisten määrä Suomessa vähenisi rajusti vuoteen 2030 mennessä. Seuraavassa käymme lyhyesti läpi maahanmuuton historiaa sekä eri syitä maahanmuuttoon keskittyen kuitenkin eniten pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin. (Väestöliitto 2013; Työterveyslaitos 2013.)

3.1 Historia

Maahanmuutto Suomessa on itsessään varsin tuore ilmiö. Se on noussut maassamme puheenaiheeksi etenkin maailman taloustilanteen heikennyttyä. Sotien jälkeen maahanmuutto oli pitkälti siirtolaisuutta Suomen ja Ruotsin välillä. Vasta 1990-luvulla Suomeen alkoi tulla hie- man enemmän maahanmuuttajia muualta maailmasta, kun pakolaisia saapui etenkin Somali- asta sekä poliittisten päätösten mahdollistamana inkeriläiset saivat muuttoluvan Suomeen. Tämän jälkeen maahanmuutto hiipui 10 vuodeksi samalla tasolle, jolla se oli koko itsenäisty- misen jälkeisen ajan ollut. Todellinen maahanmuuton lisääntyminen Suomessa alkoi vasta viime vuosikymmenen lopussa EU:n laajentumisen myötä. Vapaa liikkuminen toi Suomeen maahanmuuttajia muista EU:n jäsenmaista, etenkin Virosta. (Tilastokeskus 2011.)

Suomeen on toki jo ennen tätä tullut pakolaisia, mutta määrät ovat olleet verrattain pieniä. Suomeen tulleiden pakolaisten historiassa ensimmäisiksi pakolaisiksi voidaan nimetä Venäjän vallankumousta Suomeen paenneet 1920-luvulla. Ensimmäisenä niin sanottuna poliittisena pakolaisten vastaanottona pidetään natsi-Saksasta pakoon lähteneitä. Näistä pakolaisista kui- tenkin valtaosa siirtyi Suomesta edelleen turvaan esimerkiksi Ruotsiin ja Pohjois-Amerikkaan. Toisen maailmansodan jälkeen Suomi vastaanotti pakolaisia myös Chilestä ja ”venepakolaisia” Vietnamista. Virallinen päätös kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta Suomeen tehtiin vuonna 1985. (Pakolaisapu 2013.)

Vuonna 2012 Suomessa oleskeli pysyvästi noin 170 000 ulkomaan kansalaista. Vuoteen 2030 mennessä heitä oletetaan olevan noin puoli miljoonaa. Näihin lukuihin sisältyvät kaikki ulko- maalaiset, ei missään tapauksessa ainoastaan pakolaiset ja turvapaikanhakijat. Viime vuosi- kymmenien aikana maahanmuuton syyt ovat monimuotoistuneet. Syitä Suomeen muuttami- seen ovat esimerkiksi opiskelu, työ, paluumuutto, humanitaariset syyt ja elinkeinon harjoit- taminen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

3.2 Pakolaiset

Yhdistyneiden kansakuntien pakolaissopimuksessa (Geneve 1952) pakolaiseksi määritellään henkilö, jolla on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainon kohteeksi etnisen taustansa, uskontonsa, rotunsa, poliittisen käsityksensä tai kansallisuutensa takia tai siksi, että hän kuuluu tiettyyn yhteiskuntaryhmään ja oleskelee sen maan ulkopuolella, jonka kansalainen on, eikä ei voi tai halua mainitun uhan/uhkien vuoksi palata kotimaahansa. Näin ollen ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen mukaan on vainon kohteeksi joutuneilla oikeus hakea ja saada turvapaikka jostain muusta maasta. Julistukseen liittyy myös palautuskielto, jonka mukaan ihmistä ei saa palauttaa sellaisen maan tai alueiden rajalle, jossa on vaarana, että ihminen on uhattuna rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisen mielipiteen tai tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen takia. (Pakolaisapu 2013.)

Näiden syiden lisäksi pakolaisuuden syynä voi olla esimerkiksi väkivaltaisuudet tai konfliktit. Yhä useammin pakolaisuuden syynä ovat myös luonnonkatastrofit kuten kuivuus tai tulvat. Tällaisissa tapauksissa ihmiselle voidaan turvapaikan sijaan myöntää oikeus oleskelulupaan toissijaisen suojelun tai humanitäärisen suojelun perusteella. (Pakolaisapu 2013.)

Toisin kuin usein oletetaan, noin 80 prosenttia pakolaisista oleskelee kehitysmaissa ja suurin osa heistä on maan sisäisiä pakolaisia, eli evakkoja. Suomessa pakolaisia on määrällisesti huomattavasti vähemmän kuin suurimassa osassa Euroopan maita. Esimerkiksi vuonna 2009 pakolaistaustaisten määrä oli van 0,6 prosenttia koko väestöstä. (Pakolaisapu 2013.)

Pakolaiskiintiön, eli sen määrän, kuinka paljon pakolaisia Suomi vastaanottaa vuosittain, määrää eduskunta. Vuodesta 2011 lähtien kiintiö on ollut 750 kiintiöpakolaista. UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) suosittelee Suomelle pakolaisiksi katsomiaan henkilöitä, joiden ottamisesta lopullinen valinta tehdään haastattelujen perusteella pakolaisten oleskelumaissa. Valitut kiintiöpakolaiset pääsevät muuttamaan Suomeen heti, kun heille on osoittaa kuntapaikka. (Pakolaisapu 2013.)

3.3 Turvapaikanhakijat

Turvapaikanhakijat ovat henkilöitä, jotka tulevat maahan itsenäisesti ja hakevat turvapaikkaa kansainvälisen suojelun perusteella. Turvapaikkaa ei voi hakea Suomen rajojen ulkopuolella tai lähetystössä. Periaatteessa turvapaikanhakijalla, joka tulee EU alueen ulkopuolelta tulisi olla passi ja viisumi. Turvapaikanhakemisen tekee mutkikkaammaksi se, että turvapaikanhakua varten ei myönnetä viisumia, mikä ajaa ihmiset turvautumaan salakuljetukseen ja väärrennettyihin asiakirjoihin. (Pakolaisapu 2013.)

Suomeen saavuttuaan turvapaikanhakija jättää turvapaikkahakemuksen poliisille ja jää vastaanottokeskukseen odottamaan hänen hakemuksensa käsittelyä. Vastaanottokeskuksessa asuva turvapaikanhakija saa toimeentulotukea, joka on kuitenkin noin 30 % pienempi kuin muilla Suomessa asuvilla. Suomessa päätöksen turvapaikan myöntämisestä tekee Maahanmuuttovirasto. Ennen päätöksen tekoa tutkitaan, mikäli turvapaikanhakija on jo aiemmin hakenut turvapaikkaa jostain toisesta EU maasta. Jos näin on, hakija palautetaan siihen maahan, josta hän alun perin turvapaikkaa haki. Muutoin prosessi etenee hakemuksen tutkimisen ja haastattelun avulla päätökseen siitä, onko hakijalla perusteet kansainväliseen suojeluun. Samalla tutkitaan myös, onko hakijalla mahdollista saada oleskelulupa muiden syiden, kuten perhesiteiden takia. Lopulta hakijalle voidaan myöntää joko turvapaikka tai oleskelulupa humanitaarisen suojelun, toissijaisen suojelun tai muun painavan syyn takia. Mikäli kriteerit turvapaikan tai oleskeluluvan saamiseksi eivät täyty, hakija palautetaan turvalliseksi todettuun kotimaahansa tai vaihtoehtoisesti lähtömaahan. Vuonna 2012 turvapaikkaprosessin keskimääräinen kesto siihen asti, kun ensimmäinen ratkaisu tehdään, oli 254 päivää. Samana vuonna kaikkien turvapaikkahakemusten lukumäärän ollessa 3129 hakemusta, suurimmat turvapaikanhakija ryhmät olivat Irak (837), Venäjä (226), Afganistan (213), Somalia (203), Syyria (183) ja Iran (129 hakijaa). Vuonna 2012 myönteisiä turvapaikkapäätöksiä annettiin 1601 ja kielteisiä päätöksiä 1736. (Pakolaisapu 2013; Maahanmuuttovirasto 2013.)

4 Asiakasryhmänä maahanmuuttajatytöt

Halusimme asiakasryhmäksemme juuri maahanmuuttajatytöt, jotta meillä olisi mahdollista selvittää myös heidän näkemystään siitä, kokevatko he, että sukupuoli tai kulttuurin tuoma ”erilaisuus” vaikuttavat unelmien toteutumismahdollisuuksiin. Uskomme, että tutkimuksesta ja sen esiin tuomista asioista voi olla osaltaan hyötyä tyttöjen integroitumisessa Suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajien jatkuvan kasvun myötä on tärkeää kehittää toimintatapoja juuri tälle asiakasryhmälle ja edesauttaa heidän hyvinvointiaan.

4.1 Nuoret ja monikulttuurisuus

Tällä hetkellä kaikkia Suomessa asuvia nuoria, riippumatta heidän alkuperästään, voidaan kutsua monikulttuuriseksi sukupolveksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että nuoret olisivat avoimempia asenteiltaan tai toimintatavoiltaan kuin aikuiset, mutta Suomessa monikulttuurisen yhteiskunnan voidaan katsoa koskettavan etenkin nuoria heidän joutuessaan osallistumaan kulttuurien välisiin konflikteihin ja neuvotteluihin koko elämänsä ajan. Puhutaan sitten etnisiin vähemmistöihin vai valtavirtaan kuuluvista nuorista, monikulttuuristuminen on osa nuorten arkea ja samalla se asettaa nuorten elämään uusia ehtoja. Arki ei ole pelkästään jotain eksoottista kansainvälisyyden ja matkustelun aikaa, vaan täynnä uusia ristiriitoja, epävar-

muutta ja jännitettä. Monikulttuurisuutta voidaan siis pitkälti pitää nuorisopoliittisena seikkana. (Harinen & Suurpää 2003, 5.)

Opinnäytetyömme käsittelee juuri näitä, tällä hetkellä Suomessa asuvia ja vaikuttavia nuoria. Opinnäytetyö ja kyselytulokset, joita sitä varten on saatu, käsittelevät turvapaikanhakijanuoria, jotka kuuluvat etnisiin vähemmistöihin. Tämä asettaa uudenlaisen haasteen monikulttuurisessa maailmassa elämiseen. Nämä nuoret ovat siinä keskiössä, jossa todella monikulttuurinen yhteiskunta luodaan. Vaikka maailma onkin muuttunut paljon ja asenteet ovat ainakin osaltaan tulleet avoimimmiksi, joutuvat nämä nuoret kamppailemaan niin yhteenkuuluvuuden tunteesta valtaväestöön kuin omaan kulttuuriinsa, esimerkiksi vanhempiinsa. Kyselytulosten perusteella saattaa hyvin olla nähtävissä esimerkiksi kahden kulttuurin välissä elämisen vaikuttavan heidän ajatuksiinsa itsestään ja maailmasta. On myös paljon mahdollista, että vanhempien rooli asioihin ja ajatuksiin vaikuttajan saattaa olla suuri.

4.2 Naisten asema

Lähes kaikissa maailman maissa on sitouduttu toimimaan naisten aseman parantamiseksi, mutta läheskään kaikilla maailman naisilla ei ole täyspainoisia ihmisoikeuksia. Tämä liittyy esimerkiksi seksuaali- ja lisääntymisterveydellisiin oikeuksiin sekä naisten heikompaan taloudelliseen asemaan. Naisilla ei ole useissa maissa maan tai muun omaisuuden omistusoikeutta ja he ovat aliedustettuina poliittisessa päätöksenteossa. Naiset saattavat kohdata syrjintää myös muun muassa työelämässä tai mahdollisuuksissa kouluttautua. Uusia ongelmia naisten tasa-arvolle tuovat AIDS-epidemia ja pakolaisuuden feminisaatio ja usein tyttöihin sekä naisiin kohdistuva ihmiskauppa. Naisten omaa fyysistä, seksuaalista ja sosiaalista itsemääräämisoikeutta ei tunnisteta loukkaamattomaksi oikeudeksi edes kaikissa Euroopan Unionin maissa. (Amnesty International 2013.)

Useissa maissa naisen roolina pidetään edelleen sitä, että hän huolehtii kodista ja lapsista. Edes kaikissa länsimaissa ei pidetä yhtä tavallisena kuin esimerkiksi Suomessa, että nainen käy töissä tai on taloudellisesti itsenäinen. Pohjoismaalaisen naisen riippumattomuutta asemaa pidetään outona. (Frisk & Tulkki 2005, 80 - 81.)

Ajateltaessa naisen asemaa tutkimuksemme asiakasryhmää, nuoria maahanmuuttajataustaisia tyttöjä koskien, voi olla mahdollista, että heidän sukupuolinen asemansa on vaikuttanut siihen, minkälaisia unelmia heillä on koulutuksen suhteen tai minkälaisina he näkevät näiden saavuttamismahdollisuudet. Voi olla hyvin mahdollista, että kotimaassa tytöillä ei ole ollut minkäänlaista mahdollisuutta esimerkiksi koulutukseen hakeutumiseen. Aasiassa ja osissa Afrikkaa on hyvin tavallista, että miehet tekevät naisia koskevat päätökset. Nuoren tytön odotetaan noudattavan isänsä määräyksiä niin kauan, kun hän asuu vanhempiensa luona. Näissä

maissa naisen mahdollisuuksia liikkua yksin rajoitetaan, varsinkin ennen avioitumista. Nainen ei saa kommunikoida tuntemattomien, varsinkaan miespuolisten henkilöiden kanssa. Suomessa tyttöjen oma päätöksenteko on saattanut mahdollistua ja valinnanvapaus kasvaa. (Frisk & Tulkki 2005, 81.)

Monissa maissa Eurooppaa, Australiaa ja Pohjois-Amerikkaa lukuun ottamatta on hyvin normaalia, että vanhemmat järjestävät lapsilleen tulevan aviopuolison, jota he eivät välttämättä saa tavata ennen häätöä. Nuorta tyttöä pidetään ensin isänsä omaisuutena ja myöhemmin aviomiehensä omaisuutena. Myös naisten tekemät normeista eroavat rikkomukset, kuten avio-rikos, voivat johtaa vakaviin seurauksiin. (Frisk & Tulkki 2005, 81.)

Edellä kerrotuista syistä johtuen esimerkiksi Aasiasta tai Afrikasta Suomeen muuttaneilla ty-työillä saattaa olla hyvinkin erilaiset lähtökohdat unelmoida koulutuksesta ja saavuttaa näitä unelmia. Monien asema on varmasti parantunut Suomeen muuton myötä ainakin joiltain osin, mutta perheen luona kotona lojaalius oman kulttuurin normeja ja arvoja kohtaan vallitsee yhä. Tytöt saattavat kokea jopa pelkoa ja katumusta, jos heidän unelmansa eivät ole kulttuurillisen naisen aseman mukaisia. Työillä voi olla sellainen kokemus, etteivät he uskalla edes yrittää toteuttaa omia unelmiaan, kuten hakeutua koulutukseen, sillä se ei olisi korrektaa kulttuurin ja naisen aseman perusteella.

Vuonna 1979 laadittiin kaikkinaista naisten syrjinnän poistamista koskeva CEDAW-sopimus. Heinäkuussa 2010 yhteensä 186 valtiota oli yleissopimuksen sopimusosapuolina. Myöhemmin sopimukseen lisättiin suositus, jossa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa on pidettävä syrjintänä. Kuitenkin esimerkiksi Suomi on saanut tämän sopimuksen toimeenpanoa valvovalta komitealta toistuvia huomautuksia riittämättömistä toiminna naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi. (Amnesty International 2013.)

4.3 Identiteetti osana yksilön unelmien muodostumista

Yksilön identiteetti vaikuttaa osaltaan siihen, minkälaisia unelmia hänelle muodostuu ja miten hän uskoo voivansa niitä saavuttaa. Identiteetti on yksilön suhteellisen pysyvä käsitys itsestään. Identiteetti käsittää sen, kuka yksilö tuntee olevansa ja mihin yhteisöihin kuuluvansa. Identiteetti määrittää kokemuksen siitä, mikä on yksilön paikka yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Lisäksi identiteetti sisältää käsityksen siitä, mihin yksilö elämässään pyrkii ja mitkä ovat hänen unelmansa. Identiteetin avulla yksilöllä on käsitys omista psyykkisistä, fyysisistä ja sosiaalisista ominaisuuksistaan. (Anttila ym. 2006, 141, 197.)

Identiteetti kehittyy keski- ja myöhäisnuoruuden aikana, jolloin yksilöllisyyden kehittyminen on voimakasta. Keskinuoruudella tarkoitetaan erään määritelmän mukaan ikävuosia 15-18 ja

myöhäisnuoruudella ikävuosia 19-22. Erik H. Erikson kehitti teorian ihmisen psykososiaalisesta kehityksestä, jonka mukaan ihminen kohtaa elämänsä aikana kahdeksan psykososiaalista kehityskriisiä. Näistä kehityskriiseistä identiteetin muodostuminen on nuoruuden kehityskriisin onnistunut ratkaisu. Epäonnistuessaan kehityskriisi johtaa Eriksonin mukaan yksilön roolien hajaannukseen. (Anttila ym. 2006, 126, 141 - 143.)

Identiteetti kehittyy ajoittain vaihtuvien kriisi- ja sitoutumisvaiheiden kautta. Kriisivaiheessa nuori kokeilee erilaisia vaihtoehtoisia identiteettejä, mikä voi usein näkyä epävarmuutena ja ailahtelevuutena. Nuori saa näistä kokeiluista kokemuksia, joiden perusteella hän omaksuu sitoutumisvaiheessa jonkin näistä kokeilemistään identiteeteistä omakseen. Vähitellen nuoren käsitys itsestään vakiintuu tämän omaksutun identiteetin mukaiseksi. (Anttila ym. 2006, 144.)

Nuoruudessa kriisi- ja sitoutumisvaiheiden myötä omaksuttu identiteetti on vain pieni osa yksilön lopullisesta aikuisen identiteetistä. Identiteetin on katettava useita elämän sisältöalueita, jotta se vastaisi yksilön omia tarpeita ja yhteiskunnan asettamia vaatimuksia, kuten kulttuurisia arvoja. Yksilö muodostaa identiteettinsä suhteessa omiin fyysisiin ominaisuuksiin, ihmissuhteisiin, maailmankatsomukseen sekä esimerkiksi kouluun ja työuraan. Nämä erilaiset identiteetin sisältöalueet ovat pinnalla nuoruuden eri vaiheissa. (Anttila ym. 2006, 144.)

Vieraaseen ja kulttuurisesti erilaiseen maahan muuttaneille nuorille voi muodostua joskus kaksoisidentiteetti. Tällä tarkoitetaan sitä, että kotona nuori toimii perheensä kulttuurin tapojen ja normien mukaisesti, mutta kodin ulkopuolella hän toimii valtaväestön kulttuurin mukaisesti. Joskus tästä identiteettiristiriidasta voi tulla nuorelle psyykkisesti kestämaton. Nuori saattaa hävetä omaa kulttuuristaustansa ja sen vuoksi välttää sosiaalisia kontakteja valtaväestön kanssa. Toisaalta nuori voi myös tuntea syyllisyyttä perhettään kohtaan, jos ei toimi oman kulttuurinsa tapojen ja normien mukaisesti. (Anttila ym. 2006, 144.)

Yksilön etninen identiteetti on keskeinen osa hänen identiteettiään. Erään määritelmän mukaan sillä tarkoitetaan sosiaalisen identiteetin etnistä osaa, joka pohjautuu kuulumiseen sosiaaliseen ryhmään sekä sen jäsenyyteen liittyviin arvoihin. Sosiologia on määritellyt etnistä identiteettiä synonyyminä kulttuuri-identiteetille. Se voidaan nähdä subjektiivisena kuulumisena ja lojaaliutena omaa etnistä ryhmää kohtaan. Yksilön etninen tai kulttuuri-identiteetti kehittyy koko elämän ajan vuorovaikutuksessa oman ryhmän ja ympäröivien ryhmien kanssa. Erään näkemyksen mukaan kulttuuri rakentaa etnisyyttä ja identiteettiä. Sitä määrittävät kulttuuriset tavat, käytännöt sekä piirteet, joita kulttuuri omaa. (Lapila-Marcus 2010, 8 - 9.)

Unelma tai sen synonyyminä usein käytetty haave ovat tuttuja käsitteitä arkikielestä, mutta käsitteen tarkka määrittely voi olla haastavaa. Erään määritelmän mukaan unelma on jotain, jonka odotetaan tai toivotaan toteutuvan. Heckhausenin ja Kuhlilin mukaan yksilö löytää ensin

jotain emotionaalisesti mielekästä ja arvokasta, joka sitten muuttuu unelmaksi. Jos yksilö kokee unelman olevan saavutettavissa, muuttuu unelma haluksi ja sitten konkreettiseksi toiminnaksi sen saavuttamiseksi. (Kurki 2009, 1 - 3.)

Identiteetin ja etnisen identiteetin sen osana voidaan edellä mainittujen seikkojen perusteella ajatella vaikuttavan yksilön unelmien muodostumiseen ja niiden saavuttamiseen siten, että unelmia ohjaavat kulttuurin arvot ja normit. Kulttuurista ja esimerkiksi uskonto vaikuttavat ihmisen ajatteluun ja toimintaan. Eri kulttuuritaustaisilla yksilöillä on erilaiset lähtökohdat saavuttaa haaveita ja tämä voi myös osaltaan vaikuttaa siihen, mistä yksilö ylipäätään unelmoi.

5 Hyvinvointi

Seuraavassa pohdimme yleisesti, mitä hyvinvointi on ja miten se voidaan määritellä. Käytämme hyvinvoinnin tarkastelussa Erik Allardtin vuonna 1976 esittelemää teoriaa hyvinvoinnin ulottuvuuksista. Luvun lopuksi kerromme asiakasryhmän unelmien tarkastelusta itsensä toteuttamisen ulottuvuuden näkökulmasta.

5.1 Hyvinvoinnin määrittelyä

Kokemus hyvinvoinnista on aina ainakin osaltaan yksilöllinen ja suhteellinen asia. Hyvinvoinnin määritelmiä on monia, mutta pelkistetyksi sen voidaan katsoa tarkoittavan sitä, että tarpeet ja voimavarat kohtaavat ja ovat sopusoinnussa toistensa kanssa. Tämä määritelmä on hyvin lähellä WHO:n määritelmää terveydestä, jonka mukaan terveydellä ei tarkoiteta vain heikouden tai taudin puuttumista vaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin dynaamista tilaa. Kuitenkin tämän lisäksi käsitykseen hyvinvoinnista liittyy myös tarpeiden tyydyttämisen ja voimavarojen ylläpitämisen tärkeys. (Mielenterveysseura 2013.)

Hyvinvoinnin tarkastelu on mahdollista niin yksilön omien kokemusten kuin ulkoisten tekijöiden valossa. Subjektiiivinen, eli koettu hyvinvointi ei ole havaittavissa ulkoisilla mittareilla, vaan se perustuu yksilön omaan käsitykseen hyvinvoinnista. Tiettyjä yksilön hyvinvointiin liittyviä asioita voidaan kuitenkin mitata, jolloin ne ovat osa objektiivisia, eli todennettavaa hyvinvointia. Tällaisia hyvinvoinnin mittareita ovat esimerkiksi elinolot ja toimeentulo. (Mielenterveysseura 2013.)

Tässä tutkimuksessa olemme enemmän kiinnostuneita yksilön subjektiivisesta hyvinvoinnin kokemuksesta. Tähän kokemukseen vaikuttavat pitkälti aineellisten olosuhteiden lisäksi mielen sisäiset ominaisuudet, kuten taidot, kyvyt, motivaatio ja kyky ylläpitää omaa hyvinvointia. (Mielenterveysseura 2013.)

5.2 Allardtin hyvinvointiteoria

Erik Allardt on määritellyt hyvinvoinnin ihmisen itsensä tulkitsemana perustarpeiden tyydyttämisenä. Kun hyvinvointia määritellään tarpeiden pohjalta, paikka ja aika, jossa yksilö elää vaikuttavat näihin tarpeisiin. Vuonna 1976 Allardt esitteli teorian hyvinvoinnin kolmesta eri ulottuvuudesta, joilla ihminen kykenee tyydyttämään perustarpeensa. Nämä ulottuvuudet ovat Allardtin mukaan aineelliset ja ei henkilökohtaiset perustarpeet (having), ihmisten väliin suhteisiin ja identiteettiin liittyvät tarpeet (loving), ja yhteiskuntaan integroitumisen ja luonnon kanssa sopusoinnussa elämisen tarpeet (being). Allardtin näkemys oli, että objektiivisia ja subjektiivisia elinoloja pitäisi tarkastella rinnakkain. Tässä objektiivisilla elinoloilla tarkoitetaan faktatietoa elinoloista ja resursseista ja subjektiiviset määrittyvät ihmisten arvostusten ja toiveiden perusteella. (Raijas 2008, 4.)

Having ulottuvuus, eli elintaso, sisältää fysiologiset perustarpeet, kuten ravinto, neste, lämpö ja ilma sekä riittävän määrän turvallisuutta. Elintasoon nähdään kuuluvana myös tulot, koulutus, työllisyys, asumistaso ja terveys. Nämä elintason arvot ovat tärkeässä asemassa yksilön hyvinvoinnissa, mutta ne eivät kuitenkaan ole ensisijaisia hyvinvoinnin kannalta. Joidenkin materiaalistien resurssien on vähintään toteuduttava, jotta ihminen kykenee elämään. Esimerkiksi suoralta kädeltä ei voida objektiivisesti sanoa, että rikas ihminen olisi automaattisesti köyhää hyvinvoivampi, mutta tiettyjen asioiden, kuten ravinnon saannin, on toteuduttava, jotta ihminen voi subjektiivisesti kokea voivansa hyvin. (Tomperi 2012, 25 - 26.)

Loving, eli yhteisyyssuhteet, tarkoittavat ihmissuhteita kuten perhe- ja ystävyysuhteita. Allardtin mukaan tässä hyvinvoinnin osa-alueessa on kyse yhteisyydentarpeen tyydyttämisestä. Ihmisen on kuuluttava johonkin sosiaaliseen verkostoon, jotta tämä tarve tyydyttyy. Näiden ihmissuhteiden toteutumiseksi yksilöltä edellytetään sosiaalisia taitoja ja jossain määrin myös empatian kykyä. Tarve kuulua sosiaaliseen verkostoon on yksilölle luontaista. Yhteisyyssuhteissa on tärkeää, että ihminen on sekä antavassa että vastaanottavassa roolissa. Symmetrisyyden toteutuessa suhteissa, yksilö tuntee olonsa tarpeelliseksi, mikä vaikuttaa osaltaan hyvinvointiin. (Tomperi 2012, 24 - 25.)

Being, eli itsensä toteuttaminen, on laaja ja tärkeä hyvinvoinnin ulottuvuus, mutta melko vaikeasti mitattavissa. Itsensä toteuttaminen koostuu tarpeesta tulla nähdyksi arvokkaana yksilönä, tarpeesta tulla kohdatuksi omana persoonanaan, mahdollisuudesta toteuttaa itseään esimerkiksi harrastuksissa ja muissa vapaa-ajan toiminnoissa sekä poliittisista osallistumisvaikutusmahdollisuuksista. Allardtin mukaan esimerkiksi parisuhteessa tai työelämässä on tärkeää, että yksilö kokee jonkunlaista korvaamattomuutta. Tämä tuo yksilölle tunteen siitä,

että häntä arvostetaan. Ihmisen tarve toteuttaa itseään näkyy haluna oivaltaa, oppia uutta ja olla enemmän. (Tomperi 2012, 29.)

5.3 Asiakasryhmän unelmat tarkastelussa itsensä toteuttamisen ulottuvuuden näkökulmasta

Kuten jo aikaisemmin olemme todenneet, tässä tutkimuksessa keskitymme asiakasryhmämme, nuorten maahanmuuttajataustaisten tyttöjen subjektiivisiin näkemyksiin hyvinvoinnista. Tarkastelemme hyvinvointia itsensä toteuttamiseen liittyvien unelmien näkökulmasta, keskittyen koulutukseen. Haluamme tutkimuksella selvittää tyttöjen unelmia ja näkemyksiä niiden toteuttamismahdollisuuksista edellä mainittuun liittyen.

Periaatteessa Allardtin hyvinvointiteorian mukaan koulutus kuuluu elintason ulottuvuuteen sillä perusteella, että kouluttautuminen on välttämätön edellytys työn hankkimiselle. Kuitenkin, kun koulutusta tarkastellaan sivistävyuden näkökulmasta, kuuluu se enemmän itsensä toteuttamisen ulottuvuuteen. Tutkimme tyttöjen unelmia koulutukseen liittyen juuri tästä itsensä toteuttamisen näkökulmasta. On mielenkiintoista nähdä, mitkä asiat tytöt nimeävät tekijöiksi, jotka vaikuttavat heidän unelmiinsa koulutukseen liittyen. (Tomperi 2012, 26 - 27.)

6 Kansainvälinen työ Suomessa

Silloin, kun ulkomaalainen tulee Suomeen aikeenaan oleskella pitempään, oleskelua säätelee niin kansallinen lainsäädäntö kuin Suomen solmimat kansainväliset sopimukset, erityisesti ihmisoikeussopimukset. Näin ollen niin Suomessa, kuin muissakin sopimuksen solmineissa maissa viranomaisten tulee ehdottomasti noudattaa näitä sopimuksia ja niiden tuomia velvoitteita.

Maahanmuuton ollessa kaikkia yhteiskunnan sektoreita koskettava ilmiö, on lähes kaikille hallinnonaloille jouduttu luomaan uusia toimintamalleja ja suuntaviivoja. Keskeisimpiä toimijoita ovat olleet työ-, sisäasiain- ja opetusministeriöt. Työpaikkojen, koulutuksen ja turvapaikka-asioiden hoitamisesta päättäminen on ollut erityisen tärkeää maahanmuuttajien lisääntyessä. Kuntatasolla muutoksia on toimintaan ovat joutuneet tekemään muun muassa työvoimavirastot, kouluvirastot, poliisi ja erityisesti sosiaali-, kulttuuri- ja terveysalan toimijat. (Martikainen ym. 2006, 33.)

Siitä ei liene epäilystäkään, että eri alojen viranomaiset ovat suuressa roolissa monien maahanmuuttaneiden elämässä. Vielä tässä vaiheessa Suomen monikultturistumista työntekijöillä on suhteellisen vähän työkavereita muista kulttuureista, joten eri kulttuurien välinen tietotaito tulee lähinnä asiakaskontaktien kautta. Pirkko Pitkäsen vuonna 2006 tekemän tutkimuksen mukaan yli puolella kaikista vastaajista (viranomaiset) oli myönteisiä kokemuksia maahanmuuttajien kanssa tehtävästä työstä, kun pelkästään negatiivisia kokemuksia oli vaan yh-

dellä sadasta vastaajasta. Kuitenkin, vaikka tutkimuksessa pääosalla vastaajista oli myönteisiä kokemuksia maahanmuuttajien kanssa työskentelystä, 40 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että maahanmuuttajat ovat usein hankalia asiakkaita. Pääosin kaikkien vastaajien hankalaan asiakkuuteen perustuvat vastaukset johtuivat omakohtaisista kokemuksista. Tutkimuksen perusteella voitiin myös olettaa, että maahanmuuttajien hankalana asiakkaana pitäminen oli sidoksissa siihen, kuinka paljon heitä oli asiakkaina; mitä enemmän asiakkaita, sitä enemmän ongelmia. (Pitkänen 2006, 96 - 97.)

Niin monikulttuuristen asiakkaiden, kuin toki kaikkien muidenkin asiakkaiden kanssa, työntekijän työn ja sen tekemisen pitäisi perustua pitkälti yhdenvertaisuuslakiin. Tässä tapauksessa yhdenvertaisuuslain tavoitteena on mahdollistaa viranomaisen toimintatavassa niiden mahdollisten riskien tunnistaminen, joiden on mahdollista johtaa joku välilliseen tai välittömään etniseen syrjintään. Esimerkkinä voidaan käyttää vaikka viranomaisen haluttomuutta työskennellä asiakkaan kanssa tai palvella häntä niin, että hän saisi samaa palvelua kuin kuka tahansa muu asiakas. Tällöin kyse on välittömästä syrjinnästä. Välillistä syrjintää on esimerkiksi se, että monikulttuurisen asiakaskunnan jäsenten kulttuurisidonnaisia tarpeita ei oteta työtä tehdessä huomioon. (Pitkänen 2006, 98.)

Maahanmuuttajan tullessa Suomeen ja alkaessa rakentaa elämäänsä, on kotouttaminen ja kotoutuminen ensiarvoisen tärkeää. Sanalla kotoutuminen tarkoitetaan maahanmuuttajan sekä yhteiskunnan, jossa hän elää, keskinäistä vuorovaikutusta, jonka onnistuessa maahanmuuttaja saa kaikki ne tiedot, jotka ovat tärkeitä hänelle yhteiskunnassa ja esimerkiksi työelämässä toimimiselle. Tämän ohelle kotouttamiseen kuuluu ihmisen oman kulttuuritaustan ja esimerkiksi kielitaidon ylläpitämisen tukeminen. Vaikka ensisijaisesti tällaisia kotoutumisen tukemisen palveluita tarjoavat kunnan peruspalvelut sekä työ- ja elinkeinohallinnan palveluntarjoajat, ovat käytännössä kaikki maahanmuuttajan kanssa työtä tekevät osallisina kotoutumisprosessissa, halusivat sitä suoraan tai eivät. Kotouttaminen onkin monialaista tukemista ja edistämistä viranomaisten sekä muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013.)

Maahanmuuttajien kotoutumista ohjailee vuonna 1999 voimaan tullut kotoutumislaki, joka edellyttää kaikilta kunnilta erillistä kotouttamissuunnitelmaa. Kotouttamislain ja kotouttamissuunnitelmien tavoitteena on luoda suunta Suomen pakolais- ja maahanmuuttopolitiikalle. Lain mukaan kotoutuminen tarkoittaa sitä yksilöllistä kehitystä, mikä pitäisi jokaisen maahanmuuttajan kohdalla tapahtua. Kotouttamisella taas tarkoitetaan viranomaisten järjestämiä toimenpiteitä ja voimavaroja, mitkä edistävät kotoutumista. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. (Finlex 2010.)

6.1 Kotka-Kymin seurakuntayhtymä ja kansainvälinen työ

Seuraavassa käsittelemme yleisesti Kotka-Kymin seurakuntayhtymän toimintastrategiaa ja etenkin sen vaikutusta kansainväliseen työhön. Pohdimme yleisen strategian soveltuvuutta maahanmuuttajien kanssa työskenneltäessä sekä käytännön toimia strategian toteuttamiseksi.

6.1.1 Toimintastrategia

Kotka-Kymin seurakuntayhtymän kansainvälisen työn tarkoituksena on palvella Kotkan kaupungin alueella asuvia ulkomaalaisia ja maahanmuuttajia. Kansainvälinen työ yhtymässä perustuu yhtymän yhteiseen strategiaan. Strategia, joka on tehty vuosille 2013-2017 kokonaisuudessaan, perustuu yhtymän yhteisille arvoille:

- Pyhän kunnioitus
- Vastuullisuus (sisältää arvot: vastuu luomakunnasta, taloudellisuus)
- Lähimmäisenrakkaus
- Oikeudenmukaisuus
- Yhteisöllisyys
- Palveluhaluisuus

Näiden arvojen pohjalta on muodostettu neljä painopistealuetta:

1. Uudistamme ja avaamme toimintaamme, olemme avoimia muutoksille
2. Kohtaamme toisemme ja Jumalan
3. Pidämme huolta toisistamme ja luomakunnasta
4. Palvelemme laadukkaasti kaikilla osa-alueilla.

(Kotka-Kymin seurakuntayhtymä 2013.)

Näihin strategian painopistealueisiin sisältyy paljon tärkeää huomioitavaa kansainvälisen työn osalta. Ensimmäiseen, uudistamista ja toiminnan avaamista koskevaan alueeseen liittyy läheisesti uusien tapojen oppiminen ja oivaltaminen välineenä erilaisten ihmisten ymmärtämisessä sekä halu saada Kotkaan muuttavat ihmiset kokemaan seurakunnan omakseen. (Kotka-Kymin seurakuntayhtymä 2013.)

Ensimmäinen painopiste nousee ehkä kaikkein suurimmaksi tarpeeksi puhuttaessa kansainvälisestä ja maahanmuuttajien kanssa tehtävästä työstä. Ihmiset, esimerkiksi turvapaikanhakijat, joiden kanssa työtä tehdään, ovat yksi haavoittuvimpia ihmisryhmiä. Ihmisen paetessa kotimaastaan ja jättäessään taakse kaiken tutun, on uuteen maahan saapuessaan suuressa tar-

peessa kokea kuuluvansa johonkin. Seurakunnan avoimuus ja halu kohdata ihmisiä saattaa olla juuri se, mitä maahanmuuttaja tarvitsee esimerkiksi kotoutumisen tueksi.

Toinen painopistealue kiteytyy ehkä parhaiten inhimillisyyteen ja ihmisen kohtaamiseen yksilönä. Koko yhtymän työn yksi perusta on toivon tunteen mahdollistaminen ihmisille, syrjäytymisen ehkäisy sekä ihmisten pahoinvoinnin lieventäminen. Tarkoituksena on myös puuttua epäkohtiin silloin, kun niitä huomataan sekä nostaa kuuluville tärkeitä keskustelun aiheita. Tähän alueeseen kuuluu myös läheisesti halu tehdä kohtaamisesta esteetöntä esimerkiksi kohtaamalla ihminen siellä, missä hänelle parhaiten sopii tai mikä on hänelle luonnollisinta. (Kotka-Kymin seurakuntayhtymä 2013.)

Kaikki esimerkiksi seurakunnan työssä vaikuttavat asiakasryhmät saavat varmasti osakseen niin positiivista kuin negatiivistakin kritiikkiä. Viime aikoina maahanmuuton lisääntyessä voidaan ehdottomasti sanoa että myös maahanmuuttokriittinen keskustelu on lisääntynyt vauhdilla. Kriittisyydessä ei itsessään toki ole mitään vikaa, mutta epätietoisuus ja ehkä pelkokin saattaa ajaa ihmiset puhumaan asioista, jotka ovat vääristyneet pahasti alkuperäisestä. Niinpä erittäin negatiivin maahanmuuttokriittikkikesustelun lisääntyessä, on tärkeää, että on toimijoita, jotka haluavat puuttua epäkohtiin ja kertoa ihmisille asioista siten, miten ne oikeasti ovat. Seurakunnalla voi niin halutessaan olla suurikin mahdollisuus vaikuttaa paikkakunnalla asuvien ihmisten arvoihin ja asenteisiin.

Kolmas alue pitää sisällään vastuullisen toiminnan tärkeyden sekä heikompien rinnalla seisomisen. Työn tekeminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa mahdollistaa parhaisiin mahdollisiin tuloksiin pääsemisen. Kansainvälinen työ tekee tiivistä yhteistyötä esimerkiksi Kotkan kaupungin maahanmuuttajapalveluiden ja vastaanottokeskusten kanssa, jolloin ihmisille pystytään tarjoamaan kaikki se tuki, mitä he saattavat tarvita. Strategiassa onkin tässä kohtaa mainittu erikseen maahanmuuttajien huomioiminen työssä sekä kotoutumisprosessissa tukeminen. Vapaaehtoistoiminta on suuressa osassa niin yhtymän kansainvälistä työtä kuin strategiaakin. (Kotka-Kymin seurakuntayhtymä 2013.)

Yhteistyö niin kansainvälisessä maahanmuuttajien kanssa tehtävässä työssä kuten muussakin sosiaalialan työssä, on ensiarvoisen tärkeää. Palvelujärjestelmän riittävä tunteminen ja yhteistyökumppaneiden vahvuuksien tunnistaminen ovat tärkeitä asioita silloin, kun halutaan mahdollistaa jokaiselle yksilölle sellaista tukea, jota juuri hän tarvitsee. Mikäli toimija, kuten seurakunta tässä tapauksessa, haluaisi toimia vain omien voimavarojensa puitteissa, tulokset olisivat tuskin yhtä hyviä, kuin laajan yhteistyöverkoston kanssa. Myös vapaaehtoisten toimijoiden, kuten tukihenkilöiden tai tukiperheiden hyödyntäminen on tärkeää. Tukihenkilönä maahanmuuttajalle toimiva vapaaehtoinen voi olla kaikkein tärkein linkki maahanmuuttajan

ja valtaväestön välillä ja näin integraatio ja kotoutuminen voi onnistua paremmin kuin yhdenkään sosiaalityöntekijän avustuksella.

Viimeinen painoalue on sellainen, jonka tulisi olla itsestään selvää kaikille alan toimijoille. Palvelun laadukkuuden turvaamiseksi yhtymä on listannut strategiaansa palveluprosessin selkeän kuvaamisen ja tarkasti sen mukaan toimimisen. Vuorovaikutuksen ja viestinnän tärkeys korostuu myös tässä alueessa. Viestinnällä halutaan varmistaa, että kaikki tuntevat perustehävän ja toimivat sen puitteissa. Tärkeänä pidetään myös panostaminen työntekijöiden osaamisen kehittämiseen sekä palautteen keräämisen palvelujen laadun ja ylläpitämisen turvaamiseksi. (Kotka-Kymin seurakuntayhtymä 2013.)

6.1.2 Kansainvälistä työtä ohjaavat tavoitteet

Yhtymän kansainvälisen työn toimintasuunnitelmasta tulee ilmi kansainvälisen työn toiminnan perustuvan koko yhtymän yhteiseen strategiaan. Avoimuus, kohtaaminen, huolenpittäminen ja laadukkuus näkyvät toimintasuunnitelman tavoitteissa. Tärkeimmät tavoitteet kolmelle seuraavalle toimintavuodelle (2014-2016) suunnitelman mukaan ovat

1. Maahanmuuttajien kohtaaminen ja saattaminen seurakuntien muiden työntekijöiden ja toimintojen pariin (mm. diakonia-, nuoriso-, lähetys-, rippikoulu-, aikuis-, varhaisnuorisotyö). Diakoninen kohtaaminen ja sielunhoito. Kiinteä vastaanottoaika koordinaattorille
2. Järjestää maahanmuuttajille monipuolista, laadukasta, kokoavaa toimintaa, mm. suomenkielen alkeet ryhmät yhdessä Luetaan yhdessä -verkoston, Kymin lähetystyön ja Kotkan vapaakirkon kanssa. Nuorten maahanmuuttajanaisten ryhmä. Omankieliset tapahtumat ja ryhmät, joissa seurakunnan työntekijät vierailevat muun muassa Langinkosken diakonia, Kymin pyhäkoulutyö. Erikieliset rippikoulut yhdessä seurakuntien pastoreiden, kanttoreiden ja muiden työntekijöiden kanssa
3. Tiedon ja suvaitsevaisuuden lisääntyminen Kotkassa, esimerkiksi Rasismin vastaisen viikon tilaisuus yhdessä Kymi Contenton kanssa. Nuorille aikuisille järjestettävä tukisisko / -veli vapaaehtoiskoulutus ja -toiminnan käynnistäminen yhdessä seurakuntien diakonia- ja nuorisotyön sekä erityisnuorisotyön kanssa.

7 Aikaisempia tutkimuksia aiheesta

Aiheeseemme liittyviä tutkimuksia lukiessamme, huomasimme, ettei yksikään tutkimus käsitellyt nimenomaan nuorten maahanmuuttajatyttöjen unelmia koulutukseen liittyen. Eri tut-

kimuksissa koulutusunelmat tulivat enemmänkin esille tyttöjen omista kokemuksista. Huomasimme, että meidän tutkimuksessamme tytöt mainitsivat samoja tekijöitä vaikuttaviksi unelmiensa saavuttamiseen joko positiivisesti tai negatiivisesti.

Tutkimustietoa löytyi enemmän maahanmuuttajanaisista kuin nuorista maahanmuuttajatytöistä. Monissa tutkimuksissa oli samaa kuitenkin se, että maahanmuuttajien ääni haluttiin tuoda kuuluviin. Tutkimuksissa tarkasteltiin nimenomaan maahanmuuttajien omia kokemuksia. Aikaisemmissa tutkimuksissa haluttiin oman tutkimuksemme tavoin löytää erilaisia tukimuotoja, joiden avulla tyttöjen hyvinvointia voitaisiin lisätä.

Nina Leskinen (2012, 1) on opinnäytetyössään tutkinut viides- ja kuudesluokkalaisten maahanmuuttajatytöiden kokemuksia elämästään kahden kulttuurin vaikutuspiirissä. Tutkimus toteutettiin yksilöhaastatteluina kahdeksalle maahanmuuttajatytölle. Tuloksista ilmeni, että tytöt kokevat kahden kulttuurin vaikutuspiirissä elämisen eri tavoin, mutta löysivät siitä sekä myönteisiä että haastavia tekijöitä.

Myönteisenä tekijänä mainittiin muun muassa turvallisuus, hyvä elintaso, Suomen hyvä koulutusjärjestelmä sekä tasavertainen mahdollisuus koulutukseen ja paremmat mahdollisuudet tehdä asioita, joita haluaa. Haasteena tytöt kokivat erityisesti perheen lähtömaan ja valtaviestön kulttuurin välillä tasapainottelun. Tutkimuksen mukaan koulumaailmassa tulisi lisätä tietoisuutta eri kulttuureista sekä kulttuuritaustan vaikutuksesta tyttöjen identiteettiin ja kehitykseen, jotta maahanmuuttajatytöiden tukeminen olisi mahdollista. (Leskinen 2012, 50 - 52.)

Henna Telimaan (2011, 5) opinnäytetyössä on tutkittu 17 - 20-vuotiaiden maahanmuuttajatytöiden ajatuksia ja kokemuksia ihmisoikeuksiin liittyen. Opinnäytetyö liittyi Vantaan Seurakuntien maahanmuuttaja työn koordinoimaan Oikeus elämään -hankkeeseen, jonka tavoitteena oli lisätä maahanmuuttajatytöiden tietoisuutta omista oikeuksistaan sekä kehittää heidän valmiuksiaan hakea apua, jos nämä oikeudet olivat uhattuina. Tutkimus toteutettiin teema-haastatteluina neljälle pääkaupunkiseudulla asuvalle maahanmuuttajatytölle.

Tutkimustulosten yhdeksi teemaksi nousi maahanmuuttajatytöiden tulevaisuuden suunnitelmat. Kaikki haastateltavat halusivat jatkaa opintoja peruskoulun jälkeen ja tytöillä oli useita eri toiveammatteja. Tutkimuksen tuloksista ilmeni myös perheen vaikutus tyttöjen tulevaisuuden suunnitelmiin ja perheellä olikin joidenkin kohdalla erilaiset odotukset kuin tytöillä itsellään. Ihmisoikeuksista puhuttaessa ne toteutuivat tyttöjen mielestä hyvin, mutta maahanmuuttajien epätietoisuus omista oikeuksistaan nostettiin esille. Tytöt pitivät riittävää elintasoa, yleistä oppivelvollisuutta sekä kannustamista työssäkäyntiin myönteisenä asiana Suomessa. (Telimaa 2011, 30 - 34.)

Heidi Telkki (2011, 3) pyrki opinnäytetyöllään kehittämään Oulun Seudun Setlementti ry:n monikulttuurisen Ystävyystaloon naisten toimintaa. Ystävyystaloon työn tavoitteena on maahanmuuttajien aktiivisuuden, voimaantumisen ja elämänhallinnan tukeminen. Tutkimustuloksista ilmeni, että maahanmuuttajanaiset pitivät tärkeänä suomen kielen oppimista, työelämään pääsyä, suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta säilyttäen samalla omaa kulttuuriaan sekä suomalaisten ystävien saamista. Tutkimuksesta ilmeni, että naiset tarvitsevat tukea näiden unelmiensa saavuttamiseen. Tutkimustulosten perusteella Ystävyystalolle tehtiin naistyon kehittämissuunnitelma.

Melina Vento (2009, 4) toteutti opinnäytetyönsä ohjaamalla nuorisotyöntekijän kanssa monikulttuurista tyttöryhmää Havukosken nuorisotalolla. Yhdeksän toimintakertaa perustuivat tyttöjen toiveisiin ja niissä käsiteltiin erilaisin tavoin tyttöjen omia rooleja ja itseensä kohdistuvia odotuksia, kulttuurien eroja, tulevaisuuteen liittyviä asioita ja yksilöllisiä selviytymistapoja.

Tulevaisuutta pohdittaessa tyttöjen haaveissa näkyivät perhe, ystävät, rakkaus, työ sekä koulutus. Haaveita tukeviksi tekijöiksi tytöt nimesivät perheen ja ystävät. Osa oli maininnut myös rahan tukeviksi tekijäksi. Omilla ominaisuuksilla, kuten motivaatiolla, itseluottamuksella, oikeilla päätöksillä, positiivisella asenteella ja omalla sisäisellä tunteella nähtiin olevan merkitystä tulevaisuuden haaveisiin pääsemisessä. Koulutukseen liittyvien haaveiden saavuttamista tukevia tekijöitä olivat tyttöjen mielestä opettajat sekä opinto-ohjaajat. (Vento 2009, 35.)

8 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Jokaisella tutkimuksella on jokin tarkoitus tai tehtävä, joka ohjaa tutkimusstrategisia valintoja. Tutkimus voi olla kartoittava, selittävä, kuvaileva tai ennustava. Tiettyyn tutkimukseen voi sisältyä useampia kuin yksi tarkoitus, joka voi myös muuttua tutkimuksen edetessä. Seuraavassa esittelemme tutkimuksen tarkoituksen, tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Kerromme myös mihin tutkimustuloksia tullaan käyttämään. (Hirsjärvi ym. 2010, 137 - 138.)

Valitsimme tutkimuskohteeksemme nuorten maahanmuuttajatyttöjen unelmat koulutukseen liittyen siksi, että olemme molemmat kiinnostuneet maahanmuuttajatyöstä sekä nuorten kanssa työskentelystä. Halusimme valita aiheeksi jotain muuta kuin paljon tutkittuja tilastollisia faktoja, kuten rasmin olemassaoloa. Tämän vuoksi halusimme keskittyä enemmän nuorten maahanmuuttajatyttöjen henkilökohtaisiin tuntemuksiin heidän omasta elämästään ja unelmistaan. Nuoret ovat siinä iässä, että koulutukseen hakeutuminen on ajankohtaista sekä koulutukseen liittyvät valinnat vaikuttavat paljon tyttöjen elämään lähitulevaisuudessa.

Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda tyttöjen oma ääni kuuluviin liittyen siihen, minkälaisista asioista he unelmoivat liittyen jo aikaisemmin mainittuun itsensä toteuttamisen ulottuvuuteen, tarkemmin koulutukseen. Tarkoituksena on tutkia mitkä seikat ovat vaikuttaneet unelmien pysyvyyteen, muuttumiseen ja toteutukseen. Halusimme selvittää onko tyttöjen mielestä maahanmuuttajuudella ja kahden kulttuurin välissä elämisellä vaikutusta tyttöjen unelmiin ja niiden toteuttamiseen koulutukseen liittyen.

Tutkimuksen tarkoituksena on myös nostaa esiin tyttöjen ajatuksista sellaisia asioita, joita työelämäkumppani voisi hyödyntää toiminnassaan tyttöjen tukemiseksi. Globalisoitumisen, vapaamman liikkuvuuden ja maahanmuuttajien määrän koko ajan lisääntyessä Suomessa maahanmuuttajien kanssa työskentelevät ovat koko ajan isompien haasteiden edessä. Seurakunta on yksi verrattain iso toimija maahanmuuttajien keskuudessa. Haluamme tutkimuksen avulla etsiä asiakaslähtöisiä keinoja toiminnan laajentamiseksi ja rikastuttamiseksi.

Tavoitteenamme ovat siis ensinnäkin saada selville, millaisista asioista tytöt unelmoivat koulutukseen liittyen, millaisina tytöt näkevät unelmien saavutusmahdollisuutensa sekä mitkä asiat vaikuttavat unelmiin ja sitä kautta tuoda tyttöjen ääni kuuluviin. Toinen tavoite on selvittää tyttöjen tuen tarve sekä konkreettisia tukimuotoja työelämäkumppanin hyödynnettäväksi. Tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteiden pohjalta asetimme kolme tutkimuskysymystä:

1. Millaisia koulutukseen liittyviä unelmia tytöillä on?
2. Millaisten asioiden tytöt kokevat vaikuttaneen unelmiinsa?
3. Millaista tukea tytöt kokevat tarvitsevansa tai haluavansa Kotka-Kymin seurakuntayhtymän kansainväliseltä työltä unelmien saavuttamiseksi?

9 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteuttaminen

Opinnäytetyömme perustuu kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään, jonka esittelemme seuraavassa. Kerromme myös kyselystä aineistonkeruumenetelmänä sekä syistä, miksi valitsimme sen tutkimuksemme aineistonkeruun välineeksi. Esittelemme luvussa tutkimuskysymysten pohjalta tekemämme kyselylomakkeen ja kerromme, miten opinnäytetyö toteutetaan käytännössä. Lopussa esittelemme sisällönanalyysin aineiston analysointimenetelmänä.

9.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen avulla pyritään ymmärtämään tutkimuskohdetta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pääosassa ei ole tutkittavien määrä, vaan tutkimustulokset voivat perustua ainoastaan esimerkiksi pieneen joukkoon yksilöhaastatteluja, jolloin tarkoituksena ei ole etsiä keskimääräisiä yhteyksiä tai tilastollisia säännönmukaisuuksia. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoitus ei ole tehdä aineistosta päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen. Kun

yksityistä tapausta tutkitaan tarpeeksi tarkasti saadaan näkyviin se, mikä ilmiössä on merkittävää ja mikä toistuu usein tutkittaessa ilmiötä yleisemmällä tasolla. (Hirsjärvi ym. 2010, 181 - 182.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuskohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa ja aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa sekä ihmistä suositaan tiedonkeruun instrumenttina. Tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysia ja tarkastellaan aineistoa monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti. Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät kuuluviin. Tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Tutkimus toteutetaan joustavasti ja tutkimussuunnitelmaa muutetaan tutkimuksen olosuhteiden mukaisesti. Tutkimuksen tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. Tässä tutkimuksessa tulkitsemme aineistoa sisällönanalyysin keinoin. (Hirsjärvi ym. 2010, 161, 164.)

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään aineistonkeruun menetelmänä yleisimmin haastattelua, kyselyä, havainnointia ja erilaisiin dokumentteihin perustuvaa tietoa. Aineiston keruussa käytetään aineiston riittävyyteen liittyvää saturaation käsitettä, jolla tarkoitetaan sitä, että tutkija alkaa kerätä aineistoa päättämättä etukäteen montako tapausta tutkii. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineisto on riittävä kun samat asiat kertaantuvat esimerkiksi haastatteluissa. (Hirsjärvi ym. 2010, 182; Tuomi & Sarajärvi 2011, 71.)

9.2 Kysely tiedonkeruun menetelmänä

Aineistonkeruun menetelmänä käytetyn kyselyn idea on perin yksinkertainen. Halutessamme tietää syitä sille, miten ihminen ajattelee tai toimii on järkevää kysyä asiaa häneltä. Etuna kyselytutkimuksessa on se, että sen avulla on mahdollista kerätä laaja tutkimusaineisto. Kun tutkimukseen voidaan saada mukaan useita henkilöitä, voidaan silloin myös kysyä useita asioita. Kyselymenetelmän tehokkuus perustuu myös siihen, että se säästää tutkijan aikaa. Lomakkeen ollessa huolellisesti suunniteltu on aineiston käsittely nopeaa, mutta kuitenkin lomakkeen laatiminen voi olla aikaa vievää ja se vaatii tutkijalta monenlaisia tietoja ja taitoja. (Hirsjärvi ym. 2010, 195; Tuomi & Sarajärvi 2011, 72.)

Kyselylomakkeiden avulla voidaan kerätä tietoja muun muassa käyttäytymisestä ja toiminnasta, arvoista, asenteista, uskomuksista, käsityksistä ja mielipiteistä. Niiden avulla voidaan myös saada perusteluja toiminnolle, vakaumuksille ja mielipiteille. Hirsjärvi ym. (2010) mukaan kysymyksiä voi olla monenlaisia, mutta yleensä käytetään kolmea muotoa:

1. Avoimet kysymykset, joissa esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjä tila vastausta varten.
2. Monivalintakysymykset, joissa tutkija on laatinut valmiit numeroidut vastausvaihtoehdot.
3. Avoimen ja strukturoidun kysymyksen välimuoto, jolloin valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen esitetään avoin kysymys. (Hirsjärvi ym. 2010, 197 - 199.)

9.3 Tutkimuksen toteuttaminen käytännössä

Tämän tutkimuksen aineistonkeruussa käytämme informoittua kyselyä. Tämä tarkoittaa, että kyselylomakkeet jaetaan vastaajille henkilökohtaisesti. Ennen kyselyyn vastaamista, vastaajille kerrotaan tutkimuksen tarkoitus, annetaan ohjeita kyselyn täyttämiseen ja vastataan heidän kysymyksiinsä. Siitä johtuen, että kyselymme vastaajat ovat nuoria maahanmuuttajia, he saavat henkilökohtaista tukea kyselyn täyttämiseen, esimerkiksi kielellisten väärinymmärrysten välttämiseksi. (Hirsjärvi ym. 2010, 196 - 197.)

Valitsimme kyselylomakkeen käytön aineistonkeruumenetelmänä siksi, koska tutkimukseemme osallistuvat asuvat toisella paikkakunnalla. Olimme aluksi suunnitelleet toteuttavamme aineistonkeruun haastatteluina. Meillä on molemmilla kuitenkin kokemusta maahanmuuttajien kanssa työskentelystä ja tiedostimme esimerkiksi aikakäsityksestä johtuvat haasteet yhteiseen kokoontumiseen liittyen. Tämän vuoksi valitsimme kyselylomakkeen taataksemme riittävän aineiston kertymisen. Meillä on varmuus siitä, että saamme kyselyihin tarpeeksi vastauksia, sillä työelämäkumppanimme on lupautunut toimittamaan kyselyt henkilökohtaisesti tutkimukseen osallistuville ja auttamaan vastaamisessa tarvittaessa.

Kyselylomakkeemme (Liite 2) koostuu kolmesta osa-alueesta perustuen tutkimuskysymyksiimme. Ensimmäinen osa-alue käsittelee perustietoja, ikää, kotimaata ja Suomessa vietetyn ajan pituutta. Toinen osa käsittelee vastaajien unelmia, niihin vaikuttaneita tekijöitä sekä unelmien toteuttamismahdollisuuksia koulutukseen liittyen. Kolmannessa osassa kartoitamme tyttöjen näkemyksiä tuen tarpeesta ja laadusta, koulutukseen liittyvien unelmien saavuttamiseksi. Kyselyn avulla saamme vastaukset tutkimuskysymyksiimme.

Valitsimme kyselylomakkeeseemme avoimia kysymyksiä, antaaksemme vastaajille mahdollisuuden ilmaista mitä heillä todella on mielessään. Avoimilla kysymyksillä halusimme myös välttää kyselyyn vastaavien johdattelun. Kyselylomakkeessamme on myös puolistrukturoituja ja strukturoituja kysymyksiä avoimien kysymysten tueksi. Kyselyssämme on esimerkiksi kysymyksiä, joiden vastausvaihtoehto on kyllä tai ei. Strukturoiduissa kysymyksissä vastaaja voi valita mielipidettään parhaiten kuvaavan vaihtoehdon asteikolla 1-5. (Hirsjärvi ym. 2010, 201.)

Halusimme tehdä kyselylomakkeesta mahdollisimman selkeän ja helposti ymmärrettävän. Pyrimme käyttämään mahdollisimman yksinkertaista kieltä emmekä ollenkaan sosiaalialan ammattisanastoa, jotta välttyttäisiin väärinymmärryksiltä. Kyselylomakkeeseen vastaajien suomen kielentaito on eritasoista, joten halusimme varmistaa, että kaikki ymmärtävät kysymykset ja voivat vastata niihin. Halusimme ottaa huomioon myös vastaajien erilaiset kulttuuritaustat kysymysten muotoilussa, emmekä antaneet stereotyyppien tai oletusten vaikuttaa kysymyksiin. Emme halunneet tehdä lomakkeesta liian pitkää, jotta vastaajien kiinnostus pysisi yllä ja vastaaminen olisi mielekästä.

Ennen varsinaista kyselyyn vastaamista vastaajille annetaan saatekirje ja kerrotaan tarkasti syy siihen, miksi he ovat vastaamassa kyselyyn sekä se, mihin tuloksia tullaan käyttämään. Saatekirjeessä kerrotaan, kuinka tärkeänä pidämme kyselyyn vastaajan yksilöllisiä mielipiteitä ja korostamme, ettei vääriä vastauksia ole. Vastaajille tehdään selväksi, että kysely on täysin luottamuksellinen, eikä kenenkään henkilöllisyys paljastu missään vaiheessa. Vastaajille annetaan mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä koko kyselyn ajan.

9.4 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysin avulla dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti sekä saada kerätty aineisto järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston analysoinnin tarkoituksena on lisätä informaatioarvoa, sillä hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan mielekästä, yhtenäistä ja selkeää informaatiota. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103, 108.)

Sisällönanalysointitapoja on kolme; Aineistolähtöinen, teorialähtöinen sekä teoriaohjaava sisällönanalyysi. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston analyysin luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehykseen kuten teoriaan tai käsitejärjestelmään. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä teoreettiset käsitteet tuodaan analyysiin valmiina, ilmiöstä jo tiedettyinä. Tässä tutkimuksessa käytämme aineistolähtöistä analysointitapaa, jossa teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi koostuu aineiston redusoinnista eli pelkistämisestä, aineiston klusteroinnista eli ryhmittelystä sekä abstrahoinnista eli teoreettisten käsitteiden luomisesta. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä saadaan vastaus tutkimustehtävään yhdistelemällä käsitteitä. Analyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa empiirisestä aineistosta edetään käsitteellisempään näkemykseen tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108, 112 - 113, 117.)

Toteutimme aineistonkeruun informoituna kyselynä. Aloitimme aineiston analyysin keräämällä aineistosta tutkimuksemme kannalta tärkeitä alkuperäisilmaukset. Nimensä mukaisesti alkupe-

räisilmauksella tarkoitetaan kyselyyn vastanneiden kirjoittamia vastauksia sellaisenaan kuin ne ovat olleet. Sanajärjestys ja kirjoitusasu säilytettiin ennallaan. Käytimme alkuperäisilmauksia osana tutkimustulosten esittelyä elävöittämissä teksteissä. Loimme alkuperäisilmauksista pelkistettyjä ilmauksia niiden teeman mukaan. Pelkistettyjä ilmauksia olivat muun muassa unelma-ammattit ja perheen vaikutus unelmiin. (Liite 3)

Pelkistetyistä ilmauksista muodostimme viisi alaluokkaa. Tässä tutkimuksessa ja sisällönanalysissa emme muodostaneet alaluokista yläluokkia, sillä tutkimusaineisto ei sitä kokonsa ja informatiivisuutensa puolesta tarvinnut. Sisällönanalysissämme alaluokiksi muodostuivat koulutukseen liittyvät unelmat, tasa-arvo, sosiaaliset ja psyykkiset voimavarat, mahdollisuus kouluttautumiseen sekä tuen tarve. Alaluokista siirryimme muodostamaan pääluokkia. (Liite 3)

Viidestä alaluokasta muodostimme kaksi pääluokkaa. Pääluokiksi muodostuivat koulutukseen liittyvien unelmien toteuttamiseen vaikuttavat tekijät sekä tuen tarve koulutukseen liittyvien unelmien saavuttamiseksi. Sisällönanalysin avulla tutkimusaineistoamme yhdistäväksi luokaksi muodostui maahanmuuttajatyttöjen unelmia ja toiveita koulutukseen liittyen. (Liite 4)

10 Kyselyjen tulokset

Kyselymme vastasi kuusi tyttöä, jotka olivat iältään 15-25-vuotiaita. Tytöt olivat kotoisin Afganistanista, Burmasta (viettäneet lapsuutensa Thaimaassa), Venäjältä sekä Kongosta ja he olivat asuneet Suomessa kolmesta kuukaudesta viiteen vuoteen. Tytöt vastasivat kyselyihin avoimesti ja laajasti, jolloin informaatiota saatiin paljon.

Suurin osa kyselyyn vastanneista koki, että heillä jonkin verran mahdollisuuksia toteuttaa koulutukseen liittyviä unelmiaan. Loput vastanneista olivat sitä mieltä, että nämä mahdollisuudet ovat joko hyvät tai erittäin hyvät. Opinnäytetyötä varten kerättyä aineistoa tutkittaessa nousi kuitenkin heti esille se, että kaikki kyselyyn vastanneet kokivat tarvitsevansa jonkinlaista tukea voidakseen toteuttaa koulutukseen liittyviä unelmiaan.

Kyselyyn vastanneet kokivat unelmien toteuttamiseen negatiivisesti vaikuttavan erityisesti kielitaidon puutteen sekä heikon tietämyksen liittyen siihen, miten suomalainen koulutusjärjestelmä toimii. Positiivisina vaikuttajina vastaajat kokivat Suomessa vallitsevan tasa-arvon, perheen ja läheisten tuen ja omat psyykkiset voimavarat. Vastaajat kokivat positiivisena asiana myös sen, että kouluttautumismahdollisuudet Suomessa ovat laajat sekä koulutus on pääsääntöisesti ilmaista.

10.1 Koulutukseen liittyvien unelmien toteuttamiseen vaikuttavat tekijät

Ensimmäiseksi pääluokaksi sisällönanalyysin perusteella muodostui koulutukseen liittyvien unelmien toteuttamiseen vaikuttavat tekijät. Tähän sisältyivät näkemykset unelma-ammattista, tavoitteet opiskeluun liittyen, tasa-arvo sekä sosiaaliset ja psyykkiset voimavarat.

10.1.1 Koulutukseen liittyvät unelmat

Kaikki kyselyyn vastanneet tytöt nimesivät unelma-ammattejaan. Mielenkiintoista oli, että kaikki tyttöjen nimeämät ammatit liittyivät ihmisläheiseen työhön. Tyttöjen unelma-ammatteja olivat lastenlääkäri, sairaanhoitaja, kaupanmyyjä, tarjoilija, sosionomi, poliisi ja parturi-kampaaja. Näistä sairaanhoitajan ammatti kiinnosti useampaa tyttöä. Tyttöillä oli myös vaihtoehtoisia suunnitelmia sen varalle, mikäli he eivät pääsisi haluamaansa koulutukseen. Tyttöjen vastauksia tutkiessamme huomasimme, että he olivat miettineet tulevaisuuttaan ja unelma-ammattit olivat harkittuja. Esiin nousi myös ymmärrys sitä kohtaan, ettei unelma-ammattiin pääseminen ole helppoa tai edes mahdollista.

”Kotimaassani olin liian nuori unelmoimaan.”

Osalla tytöistä unelma-ammattit olivat muodostuneet jo lapsuudessa, kun he asuivat vielä kotimaassaan. Toisten unelmat ammatista olivat syntyneet vasta Suomeen muuton jälkeen. Yksi tytöistä oli jo kotimaassaan ehtinyt hankkia ammatin, jonka harjoittamista hän haluaisi jatkaa myös Suomessa. Esiin nousi se ongelma, ettei kotimaassa hankittu koulutus tai ammatti vastaa Suomen koulutusvaatimuksia ja opiskelu pitäisi mahdollisesti aloittaa ihan alusta.

”Mun unelma on opiskella ja jatkaa eteenpäin.”

Tytöillä oli unelmia myös koulutukseen liittyen. Kaikki kokivat opiskelun osana tulevaisuuttaan. Toisilla oli selkeät tavoitteet, mihin koulutukseen he hakeutuvat seuraavaksi.

10.1.2 Tasa-arvo

Tytöillä oli eriäviä näkökulmia siitä vallitsiko kotimaassa tasa-arvo opiskelumahdollisuuksissa eri sukupuolten välillä.

”Suomessa on tasa-arvo. Kotimaassa ei.”

”Koen kyllä, että tyttö ja poika ovat yhtä arvokkaita. Esimerkiksi Thaimaassa pojille löytyy työtä nopeasti ja tytöt voivat opiskella pitempään, koska ei ole töitä.”

Osa tytöistä oli sitä mieltä, että Suomessa on samat mahdollisuudet opiskella ja hakeutua työelämään, riippumatta sukupuolesta. Kyselyistä tuli ilmi, että joidenkin tyttöjen kotimaassa pojat keskittyivät työntekoon ja tytöille ei töitä löytynyt. Näin tytöillä oli mahdollisuus keskittyä opiskeluun. Kyselyistä saamiemme vastausten taustalla näkyy se, ettei suurimmalla osalla tytöistä ollut vielä omia lapsia, eikä perheen hoitaminen kuulunut heidän tehtäviinsä. Jos vastaajilla olisi ollut jo perhe, olisivat mahdollisuudet opiskella kotimaassa voineet olla erilaiset. Jotkut tytöistä olivat sitä mieltä, ettei kotimaassa tasa-arvoa ollut.

Kaikki kyselyyn vastanneet tytöt olivat sitä mieltä, että Suomessa vallitsee tasa-arvo koulutusmahdollisuuksien suhteen.

”Suomi on tasa-arvoinen maa, joten unelmien toteuttaminen on mahdollista.”

”Pojilla ja tytöillä on erilaiset unelmat, mutta samanlaiset koulutusmahdollisuudet Suomessa.”

”Täällä (Suomessa) kaikissa ammateissa on sekä miehiä että naisia. Koulussa opettajat suhtautuvat poikiin ja tyttöihin saman arvoisesti.”

Osa tytöistä ajatteli, että sukupuolella on merkitystä siinä mielessä, että tyttöjen sukupuoleen usein liitetyt piirteet, kuten huolellisuus, ahkeruus ja tunnollisuus vaikuttavat mahdollisuuksiin kouluttautua ja saada töitä. Tytöt pitivät ahkeruutta tärkeänä tekijänä koulutukseen liittyvien unelmien saavuttamisessa ja ymmärsivät, että unelmien eteen on tehtävä töitä.

”Tyttöillä on ehkä helpompaa (opiskelu). Tytöt ovat huolellisia ja tunnollisia.”

”Venäjällä miesten on vaikeampi löytää töitä. Naiset ovat ahkerampia.”

10.1.3 Sosiaaliset ja psyykkiset voimavarat

Tyttöjen vastauksista tuli ilmi, että sosiaaliset voimavarat olivat vahvasti heidän unelmiensa syntymisen sekä saavuttamisen taustalla. Perheen ja erityisesti vanhempien vaikutus korostui tyttöjen vastauksissa enemmän kuin esimerkiksi ystävien.

”Äiti halusi nähdä minun valmistuvan poliisiksi. Se oli äidin viimeinen toive.”

”Perheessäni äiti toivoi, että opiskelen pitkälle.”

Kyselyyn vastanneet tytöt tiedostivat, että unelmien saavuttamisen eteen on tehtävä paljon töitä. Vastauksista huomasimme, että tytöt olivat motivoituneita ja uskoivat omiin kykyihinsä. Toisaalta tytöt myös tiedostivat mihin asioihin he tarvitsivat tukea, kun omat voimavarat eivät olleet riittävät.

”Olen valmis tekemään työtä unelmani toteuttamisen eteen.”

”Luulen, että opin suomea, koska opin kreikkaakin.”

”Lapsen hoitoa (yksin) tukee esimerkiksi MLL ja iltapäiväkerho.”

Tytöt ymmärsivät myös, että opiskelu ja unelmien saavuttaminen voi olla aikaa vievää, mutta kokivat positiivisena asiana sen, että Suomessa esimerkiksi ikä ei ole esteenä opiskelulle. Tytöt tuntuivat omaavan kypsän tavan ajatella realistisesti sitä, mitä koulutuksen hankkiminen ja unelmien saavuttaminen vaatii.

10.2 Tuen tarve koulutukseen liittyvien unelmien saavuttamiseksi

Toiseksi pääluokaksi muodostui kyselyistä tehdyn sisällönanalyysin perusteella tuen tarve koulutukseen liittyvien unelmien saavuttamiseksi. Tähän pääluokkaan sisältyivät tyttöjen käsityksien mahdollisuuksistaan itsensä kouluttamiseen sekä siitä, millaista tukea he tarvitsisivat saavuttaakseen koulutukseen liittyviä unelmiaan.

10.2.1 Mahdollisuus kouluttautumiseen

Kyselyistä ilmeni, että tytöt näkivät Suomen koulutusjärjestelmän tuovan sekä hyötyjä että haittoja heidän kouluttautumiselleen. Hyötynä nähtiin ilmainen koulutus, jonka vuoksi Suomessa kuka tahansa voi hakea haluamaansa koulutusohjelmaan. Myös koulutusmahdollisuuksien laajuus, koulutuksen kattavuus ja mahdollisuus aikuisopiskeluun nähtiin Suomen koulutusjärjestelmän hyötyinä.

”Koulutus on ilmainen, kotimaassa ei olisi mahdollista päästä esim. yliopistoon.”

”Täällä on paremmat mahdollisuudet toimia lääkärinä, kunnolliset puitteet.”

”Iltalukio vaihtui päivälukioon, vaikka olen aikuinen. Kuraattori järjesti sen. Sen takia on mahdollista olla illat lapsen kanssa kotona.”

Toiset tytöistä näkivät joidenkin edellä mainituista hyödyistä olevan haittoja koulutusmahdollisuuksissaan.

”Pienenä toivoin tulevani lääkäriksi. Suomessa on vaikeaa lukea lääkäriksi, pitää osata ja tietää niin paljon.”

”Thaimaassa olisi ollut helpompaa opiskella ensin lähihoitajaksi, sitten sairaanhoitajaksi ja lopulta lääkäriksi.”

Koulutuksen kattavuus ja laajuus nähtiin haasteena, koska koulutuksen saaminen vaati niin paljon. Myöskin etenemismahdollisuuden ammatillisesta koulutuksesta yliopistotasolle nähtiin haasteena. Suomessa koulutukseen täytyy hakea, eikä opiskelussa eteneminen ole itsestään selvää. Vastauksista ilmeni, ettei kotimaassa hankittu koulutus vastannut välttämättä Suomessa ammatissa toimimisen vaatimuksia, joten tutkintoa täytyi päivittää. Kyselyistä ilmeni myös epätietoisuutta Suomalaisesta koulutusjärjestelmästä.

”Ei ole tietoa pitääkö käydä lukio tms. Tai minkäikäisenä pääsee opiskelemaan.”

”Unelmiin ovat vaikuttaneet kieliongelmat ja tutkinnon päivittäminen tai hyväksi lukeminen.”

Suurena tekijänä unelmiensa saavuttamisessa kaikki kyselyihin vastanneet näkivät suomen kielen vaikutuksen opiskelumahdollisuuksissaan. Jotkut tytöistä kokivat, etteivät pysty hakeutua unelmakoulutukseensa, sillä kielitaito ei riittänyt.

”Kun olin Afrikassa mun unelma koulutus oli lääkäri, mutta kun tulin Suomeen kaikki muuttui, koska suomenkieli on tosi hankalaa kun pitää opiskella ammatti.”

”Psykologi oli aiemmin haaveena. Kielen takia en täällä pysty (ainakaan vielä) opiskella psykologiksi.”

10.2.2 Tuen tarve

Tytöt osasivat antaa konkreettisia esimerkkejä siitä, millaista tukea he tarvitsisivat koulutukseen liittyvien unelmiensa saavuttamiseen. Tuen tarve liittyi vahvasti tyttöjen nimeämiin koulutusjärjestelmän haasteisiin, taloudellisiin tekijöihin sekä sosiaaliseen tukeen.

Monet tytöistä mainitsivat tarvitsevansa tukea suomen kielen oppimisessa, jotta esimerkiksi koulutehtävien tekeminen olisi mahdollista. Tytöt näkivät myös tarvitsevansa samalla tavalla tukea oppiaineissa, kuin kantaväestön edustajat.

”Suomenkieli on vaikeaa, tarvitsen joskus apua koulutehtävien tekemisessä.”

”Tarvitsen tukea kemiassa ja suomenkielessä. Suomenkielessä jotkut sanat ovat vaikeita.”

Koulutusjärjestelmän tuntemuksen lisääminen nähtiin kyselyiden perusteella suurena tuen tarpeena. Tytöt kaipasivat tietoa erilaisista opiskelumahdollisuuksista ja siitä, miten Suomalainen koulutusjärjestelmä ylipäätään toimii. Tytöt kokivat, että opinto-ohjaajan tai koulukuraattorin tuki koulutusjärjestelmään ja koulumaailmaan tutustumisessa olisivat tärkeitä ja hyödyllisiä.

”Koko koulutussysteemi on vieras. Jonkun täytyy kertoa miten edetään.”

”Ihmisiä jotka tuntevat koulumaailman ja tietävät mitä tapahtuu (esimerkiksi kuraattori ja opinto-ohjaaja).”

”Koulutusjärjestelmään liittyvät kysymykset mietityttävät.”

Tärkeäksi tuen tarpeeksi koulutukseen liittyvien unelmien saavuttamisessa nähtiin myös taloudellinen tuki. Vastauksista näkyi, että tytöt olivat kuitenkin tietoisia erilaisista opiskeluun ja työllistymiseen liittyvistä tuista, kuten opintotuesta ja työttömyysturvasta.

”Tarvitsen koulukirjoihin ja muuhun taloudellista tukea.”

”Taloudellinen apua, esimerkiksi opintotuki ja työllisyysturva.”

Tytöt kokivat tarvitsevansa myös sosiaalista tukea unelmiensa saavuttamiseen. Joillain tuen tarve liittyi lasten hoitoon, jotta opiskelu mahdollistuisi. Tässäkin kohtaa kielitaito tuli tyttöjen vastauksissa esiin. Tytöt kokivat, että suomenkieliset ystävät ja mahdollisuus puhua suomen kieltä myös vapaa-ajalla tukisivat heidän koulutukseen liittyvien unelmiensa saavuttamista. Jotkut tytöistä kaipasivat suomenkielisiä aikuisia, sillä oman perheen oli vaikea tukea koulutukseen liittyvissä asioissa juuri kielitaidon puutteen vuoksi.

”Yksinhuoltajana tarvitsen lapsen hoitoapua ja tukiperhetoimintaa.”

”Aikuisten tukea, kun oman isän kieli on eri, eikä suomenkielentaito riitä.”

”Enemmän mahdollisuuksia puhua suomenkieltä (ystäviä).”

Kyselyiden vastauksista huomasin, että tytöt olivat pohtineet paljon, millaista tukea he tarvitsisivat. Työille mikään ei ollut itsestään selvää ja he osasivat nimetä paljon asioita, jotka aiheuttivat haasteita ja mitkä toisaalta tukivat heidän koulutukseen liittyvien unelmiensa saavuttamista.

11 Pohdinta

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää maahanmuuttajatyttöjen ajatuksia, kokemuksia ja mielipiteitä liittyen opiskeluun, sen helppouteen, vaikeuteen, haasteisiin ja tarvittavaan tukeen. Aiheen valinta oli mielestämme erittäin ajankohtainen, sillä suuri osa ensimmäisen polven maahanmuuttajista ovat juuri nyt siinä tilanteessa, jossa koulutukseen liittyvät asiat ovat ajankohtaisia ja niihin tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Koemme, että juuri nämä tytöt itse ovat parhaita asiantuntijoita kertomaan, millaisia ajatuksia heillä on ja millaista tukea juuri he tarvitsisivat.

Tutkimuksemme tarkoituksena ei ollut luoda yleisiä totuuksia vaan tutkia juuri näiden tyttöjen ainutlaatuisia ajatuksia ja mielipiteitä liittyen heidän unelmiinsa koulutukseen liittyen. Tutkimuksen voisi toki tehdä esimerkiksi kvantitatiivisena, jolloin tulokset olisivat paremmin yleistettävissä ja esimerkiksi verrattavissa kantaväestöön. Kuitenkin ottaen huomioon sen, että kyselyyn vastanneet tytöt edustivat esimerkiksi eri kansalaisuuksia, olivat eri ikäisiä ja erilaisissa elämäntilanteissa, silti heidän vastauksensa olivat kovin saman suuntaisia, joten voidaan tutkimustuloksia tarkastella myös hieman isommassa mittakaavassa. Tarkoituksena oli löytää käytännön tukitoimia työelämäkumppanin käyttöön ja siksi pidämme tärkeänä sitä, että kyselyyn vastanneet tytöt olivat jo valmiiksi seurakunnan toiminnassa mukana tai ainakin sen ulottuvilla.

Saimme tutkimuksemme avulla vastattua kolmeen asettamaamme tutkimuskysymykseen. Kyselyihin saamistamme vastauksista pystyimme antamaan työelämäkumppanillemme Kotka-Kymin Seurakuntayhtymälle ehdotuksia konkreettisista tukimuodoista, joiden avulla tytöillä olisi helpompaa saavuttaa koulutukseen liittyviä unelmiaan. Mielestämme oli hyvä huomata, että tutkimuksen avulla saatiin konkreettisia keinoja tukea tyttöjä heidän omien tarpeidensa mukaan. Toivomme, että työelämäkumppanimme toteuttaa ehdotettuja tukimuotoja käytännössä ja tytöt saavat niistä hyötyä ja tukea koulutukseen liittyvien unelmiensa saavuttamiseen.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme kysyy millaisia koulutukseen liittyviä unelmia tytöillä on. Kyselyn vastauksista näkyi heti, että suurimmalla osalla tytöistä oli konkreettisia unelmia, esimerkiksi unelma-ammatteja, joihin he toivoivat pääsevänsä tulevaisuudessa. Toisaalta monilla tytöistä unelma-ammatteja oli useita ja yhdellä tytöllä ammattiin liittyvät unelmat saattoivat olla parturista lääkäriin. Vaikka kaikki unelmat eivät olleetkaan välttämättä realistisia ja aivan loppuun asti mietittyjä, paistoi vastauksista läpi kova halu ja päättäväisyys unelmien saavuttamiseksi. Tyttöjen vastauksista ilmeni, että he ovat hyvin motivoituneita saavuttamaan unelmiaan.

Vastauksena siihen, millaisten asioiden tytöt kokivat vaikuttaneen unelmiinsa oli monia. Variatiosta riippumatta yksi yhdistävistä tekijöistä tyttöjen välillä oli ehdottomasti perhe ja lähipiiri. Tämän lisäksi poikkeuksetta kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että Suomen koulutusjärjestelmä ja etenkin sen tasa-arvoisuus luo hyvät mahdollisuudet opiskelulle. Tytöt kokivat, että sukupuoli vaikuttaa positiivisesti opiskelumahdollisuuksiin siinä mielessä, että tyttönä olemiseen usein liitetään piirteet huolellisuus, ahkeruus ja tunnollisuus. Useat kyselyihin vastanneista ajattelivat itsestään löytyvän juuri nämä opiskelua tukevat piirteet ja näkivät sen yhtenä suurena voimavarana.

Kolmanteen tutkimuskysymykseemme liittyen tuen tarpeeseen, saimme ehkä yllättävänkin rehellisiä ja suoria vastauksia. Oli mielenkiintoista nähdä, että vaikka tytöt kokivatkin suurimmaksi osaksi, että heillä on mahdollisuus saavuttaa opiskeluun liittyvät unelmansa itsenäistekin, he olivat heti valmiita nimeämään asioita, joissa kaipasivat tukea. Tällainen rehellisyys ja vilpittömyys luo uskoa siihen, että näillä tytöillä todella on mahdollisuus saavuttaa unelmansa ja he ovat valmiita tekemään töitä sen eteen.

Kyselyyn vastanneet tytöt olivat melko yksimielisiä siitä, millaista tukea he tarvitsevat, jotta voisivat toteuttaa koulutukseen liittyviä unelmiaan. Suurin tuen tarpeen osa-alueista oli suomen kielen oppiminen. Tytöt tiedostivat tarvitsevänsä suomen kieltä sekä jokapäiväisessä elämässä että koulutehtävien tekemisessä. Tytöt kaipasivat kantaväestön nuorten seuraa, oppiakseen suomen kieltä. Yllättävää oli, kuinka epäselvä Suomen koulutusjärjestelmä oli tytöille. He kaipasivat lisää tietoa siitä, millaisia opiskelumahdollisuuksia ylipäätään on olemassa ja miten koulutuksessa edetään. Kyselyistä ilmeni, että tytöt olivat tietoisia erilaisista taloudellisen tuen mahdollisuuksista, kuten opintotuesta. Tytöt kokivat taloudellisen tuen tarpeelliseksi, mutta eivät ehkä osanneet hakea sitä. Sosiaalista tukea tytöt kokivat kielen oppimisen lisäksi tarvitsevänsä muun muassa lastenhoitoon ja ystävyysuhteiden luomiseen. Jotkut tytöistä kaipasivat nimenomaan suomenkielisen aikuisen tukea, kun oman vanhemman kielitaito ei riittänyt esimerkiksi koulutukseen liittyvissä asioissa.

Opinnäytetyöprosessin alussa meillä oli haasteita aihevalinnan ja aiheen rajaamisen suhteen. Alkuperäisen opinnäytetyömme oli tarkoitus liittyä Afrikassa suoritettavaan työharjoitteluun. Uusien ohjeiden myötä meidän ei ollut mahdollista lähteä, jolloin jouduimme aloittamaan koko opinnäytetyöprosessimme alusta. Tämä oli meille molemmille henkisesti raskas kokemus ja meidän oli aluksi vaikea asennoitua uuden aiheen valintaan ja opinnäytetyön tekemiseen. Motivaatio löytyi lopulta ja päätimme yhdistää kaksi meitä kiinnostavaa asiaa, maahanmuuttajat ja nuorten kanssa työskentely, yhteen. Tässä vaiheessa ajatuksemme oli käyttää opinnäytetyössä PhotoVoice-menetelmää, mutta asiakasryhmän sijainnin vuoksi päädyimme erilaiseen ratkaisuun.

Opinnäytetyötä tehdessämme törmäsimme erilaisiin haasteisiin. Asiakasryhmän ollessa maahanmuuttajia ja siitä mahdollisesti johtuvan kielitaidon puutteen takia, meitä jännitti se, saammeko tarpeeksi laajoja vastauksia. Aikataulut muodostuivat myös yhdeksi isoksi haasteeksi. Kyselyvastausten odottelu, kommunikaatio-ongelmat koulun kanssa sekä omien aikataulujen yhteensovittaminen olivat aikaa vieviä. Onneksi saimme kaikki ongelmat ratkaistua ja olemme tyytyväisiä lopputulokseen.

11.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kaikissa tutkimuksissa pyritään välttämään virheitä, jolloin yksittäisessä tutkimuksessa on pystyttävä arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon objektiivisuus, eli se, pyrkiikö tutkija ymmärtämään tutkimuksensa tiedonantajia itsenään vai vaikuttavatko esimerkiksi tutkittavan sukupuoli, ikä, uskonto, kansallisuus tai jokin muu seikka siihen, mitä tutkija kuulee tai havainnoi. Tutkimuksen luotettavuudesta puhuttaessa käsitteet validiteetti ja reliabiliteetti ovat usein pinnalla. (Hirsjärvi, ym. 2010, 231; Tuomi & Sarajärvi 2011, 134 - 136.)

Validiteetilla tarkoitetaan pätevyyttä, eli sitä, että tutkimuksessa on tutkittu tai mitattu juuri sitä, mitä oli tarkoituskin tutkia tai mitata. Erilaiset tutkimusmenetelmät tai mittarit eivät aina vastaa sitä, mitä tutkija on luullut tutkivansa. Esimerkiksi kyselylomakkeissa on vaarana, että vastaajat ymmärtävät kysymykset eri tavalla kuin tutkija on ajatellut. Jos tutkija käsittelee kuitenkin saadut vastaukset oman näkemyksensä mukaisesti, ei tuloksia voida enää pitää pätevinä. (Hirsjärvi, ym. 2010, 231 - 232; Tuomi & Sarajärvi 2011, 136.)

Reliabiliteetti on tutkimus- tai mittaustulosten toistettavuutta. Tutkimuksen reaalielias tarkoittaa siis sitä, että tutkimus antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Reliabiliteettia voidaan tutkia esimerkiksi siten, että, jos kaksi arvioijaa päätyy samaan tulokseen, voidaan tulosta pitää reliabelina. (Hirsjärvi, ym. 2010, 231; Tuomi & Sarajärvi 2011, 136.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen yhteydessä validiteetin ja reliabiliteetin käyttöä luotettavuuden mittareina on kritisoitu, koska ne on kehitetty kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen piirissä ja ne vastaavat lähinnä kvantitatiivisen tutkimuksen tarpeita. Kvalitatiivisen tutkimuksen yhteydessä voidaan ajatella, että kaikki ihmistä ja kulttuuria kuvaavat tutkimukset ovat ainutlaatuisia, joten perinteisiä luotettavuuden ja pätevyyden arviointeja ei voida käyttää. (Hirsjärvi, ym. 2010, 232; Tuomi & Sarajärvi 2011, 136.)

Kaikkien tutkimusten luotettavuutta ja pätevyyttä pitäisi jotenkin voida arvioida. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tärkeänä voidaan pitää henkilöiden, tapahtumien ja paikkojen kuvaamista. Näissä tutkimuksissa validiuden voidaan ajatella tarkoittavan kuvauksen ja siihen liittyvien tulkintojen sekä selitysten yhteensopivuutta. Myös tutkijan tarkka kuvaus tutkimuksen toteutamisesta tukee kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta. Aineiston tuottamiseen liittyvät tekijät ja vaiheet, aineiston analyysitavat sekä tulosten tulkintaan liittyvät perusteet on tärkeä kuvata tarkasti. Sekä kvalitatiivisessa että kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan triangulaatiota käyttää validiuden parantamiseen. Triangulaatiolla tarkoitetaan useiden eri tutkimusmenetelmien käyttöä samassa tutkimuksessa. (Hirsjärvi ym. 2010, 232 - 233.)

Omassa tutkimuksessamme olemme pyrkineet mahdollisimman tarkasti ottamaan huomioon luotettavuuden eri elementit. Olemme valinneet lähdekirjallisuuden kriittisesti ja tarkasti kiinnittäen huomiota siihen, että voimme olla varmoja lähteiden luotettavuudesta. Raporttia kirjoittaessamme olemme kuvanneet tutkimuksen kulkua tarkasti, joka osaltaan lisää tutkimuksen luotettavuutta. Sisällönanalyysin eri vaiheet on kuvattu tarkasti ja analyysin avulla muodostetut taulukot löytyvät kokonaisuudessaan tutkimuksen liitteistä 3 ja 4.

Se, että kyselylomakkeet toimitettiin tutkimukseen osallistuville henkilökohtaisesti, takasi sen, että saimme vastaukset juuri niiltä henkilöiltä, joilta oli tarkoitus. Tarkasti suunniteltu kyselylomake takasi myös sen, että emme vahingossakaan johdatelleet vastaajia. Informoidun kyselyn vaarana voi toisinaan olla se, että avustajan läsnäolo ja liika auttaminen vääristää vastauksia. Omassa kyselyssämme varmistimme sen, että avustaja toimi apuna vain kielellisten väärinymmärrysten välttämiseksi. Avustajalle oli annettu tarkat ohjeet siitä, miten hänen tulee toimia kyselyn aikana. Hänen tehtävänä oli auttaa tilanteissa, joissa vastaajat eivät esimerkiksi ymmärtäneet jotain sanaa tai heillä oli vaikeuksia suomen kielen kirjoittamisen kanssa.

Kyselymme vastanneiden kuuden tytön vastauksissa toistuivat pitkälti samat asiat, joten saavutimme saturaatio- eli kylläisyyspisteen varsin nopeasti. Emme tässä kohtaa enää nähneet tarpeellisena kerätä lisää vastauksia. Jos opinnäytetyön tarkoituksena olisi ollut saada yleistettävää tai numeerista informaatiota, olisi kyselyt pitänyt toteuttaa laajemmin, mutta

koimme, että oman opinnäytetyömme tarkoitus oli enemmänkin kerätä tietoa juuri näiltä tytöiltä ja juuri tälle työelämäkumppanille.

Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tehtäessä tutkimusta, noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Ihmistieteellisessä tutkimuksessa lähtökohtana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Ihmisillä tulee olla mahdollista päättää haluavatko he osallistua tutkimukseen. Omassa tutkimuksessamme otimme ihmisten itsemääräämisoikeuden huomioon ja kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Kyselyt myös käsiteltiin täysin anonyymisti ja edes me tutkijoina emme tiedä esimerkiksi kyselyyn vastanneiden nimiä. (Hirsjärvi ym. 2010, 23, 25.)

Tutkimuksen eettisyyteen kuuluu se, ettei toisten tekstiä plagioida, eli lainata luvottomasti. Asiasisältöjä lainatessa lainaukset on osoitettava sekä tekstissä että lähdemerkinnöissä. Tutkija ei voi myöskään plagioida itseään, kuten tuottaa näennäisesti uutta tutkimusta muuttamalla vain pieniä osia tutkimuksestaan. Tutkimuksessamme olemme merkinneet käyttämämme lähteet huolellisesti ja näin välttäneet plagioinnin. (Hirsjärvi ym. 2010, 26.)

Tutkimuksen eettisyyttä lisää myös se, ettei tuloksia yleistetä kritiikittömästi, sepitetä tai kaunistella. Tulokset tulee perustella ja aineiston muodostavat havainnot pitää tehdä tutkimusraportissa kuvatuilla tavoilla ja menetelmillä. Tutkimuksessa käytetyt menetelmät täytyy selostaa huolellisesti sekä alkuperäiset havainnot kuvata totuudenmukaisesti. Tutkimuksen raportointi ei saa siis olla harhaanjohtavaa tai puutteellista. (Hirsjärvi ym. 2010, 26.)

Yksi tutkimuksemme eettinen kysymys koski sitä, että jotkut kyselyyn vastanneista tytöistä olivat alaikäisiä. Ratkaisimme tämän niin, että kyselyt toteutettiin joko tyttöjen kotona tai muualla vanhempien ollessa läsnä. Työelämäkumppanimme huolehti siitä, että vanhemmat olivat tietoisia siitä, mihin kyselytuloksia käytetään ja sallivat tyttöjen osallistumisen opinnäytetyöhömmme.

11.2 Konkreettisia tukimuotoja työelämäkumppanin käyttöön

Kuten aiemmin kyselytulosten esittelyssä totesimme, tuli tyttöjen vastauksista ilmi monia kovin konkreettisia asioita, joihin he toivoivat saavansa tukea, jotta voisivat toteuttaa koulutukseen liittyviä unelmiaan. Pohdimme paljon sitä, millaisten keinojen avulla juuri tyttöjen tarvitsevat tukimuodot saataisiin jalkautettua työelämäkumppanin toimintaan siten, jotta tukimuodoilla voisi olla mahdollisimman kauaskantoisia positiivisia vaikutuksia.

Tyttöjen vastauksista kävi ilmi, että suurimmat osa-alueet, joilla he kokivat tukea tarvitsevana olivat suomen kielen oppiminen, taloudellinen tuki sekä sosiaaliset suhteet. Vastajat

kokivat myös, että suomalaisen koulutusjärjestelmän ymmärtäminen, olisi tärkeää heidän opiskeluun liittyvien unelmiensa saavuttamiseksi.

Työelämäkumppanimme toimii paljon maahanmuuttajataustaisten ihmisten kanssa ja heidän toimintaansa kuuluu monenlaisia maahanmuuttajille tarkoitettuja ryhmiä. Yksi suosion saavuttanut ryhmä on ollut viime vuosina Luetaan yhdessä -ryhmä. Sen tarkoituksena on vapaaehtoisten opettajien avulla opettaa maahanmuuttajille suomen kieltä. Tällä hetkellä ryhmiä on naisille ja miehille. Ajattelimme, että voisi olla tarkoituksenmukaista perustaa kolmas ryhmä, joka olisi tarkoitettu nuorille. Vapaaehtoisiksi opettajiksi voisi yrittää houkutella Suomalaisia nuoria, esimerkiksi opiskelijoita. Ryhmässä käsiteltävät aihepiirit ja opeteltavat asiat voisi suunnitella siten, että ne käsittelisivät nuoria kiinnostavia asioita, esimerkiksi opiskelua, musiikkia tai muuta nuorisokulttuuriin liittyvää. Tällaisessa ryhmässä tytöt saisivat vertaistukea toisiltaan ja toisaalta pystyisivät luomaan sosiaalisia suhteita myös kantaväestöön nuorten ”opettajien” avulla.

Sosiaaliset suhteet ovat tärkeässä roolissa niin kantaväestöön kuuluvilla nuorilla kuin maahanmuuttajillakin. Työelämäkumppanillamme on paljon toimintaa nuorille. Maahanmuuttaja tyttöjä voisi yrittää houkutella mukaan jo valmiina oleviin ryhmiin, nuorten iltoihin ja leireille. Nuorisotyö voisi suunnitella esimerkiksi teemailtoja, joissa voitaisiin tutustua erilaisiin kulttuureihin. Tällaisen toiminnan avulla saataisiin nuoret osallisiksi toimintaan ja heillä olisi mahdollisuus olla ylpeitä omasta kulttuuristaan. Tämän lisäksi voitaisiin kehittää esimerkiksi kaveritoimintaa. Suomalaiset nuoret voisivat saada nimettyjä kavereita maahanmuuttajatyttöistä, joiden kanssa he voisivat tehdä erilaisia asioita vapaa-ajalla. Tekemisen ei tarvitsisi olla mitään ihmeellistä, kävelyllä käymistä, elokuvailtoja tai vaikka toisen kotona vierailua. Tällainen toiminta vahvistaisi niin sosiaalisia suhteita kuin mahdollistaisi suomenkielen oppimisen ja sen käyttämisen arjessa.

Tytöille voitaisiin perustaa myös esimerkiksi oma ryhmä, joka kokoontuisi vaikka muutaman viikon välein. Ryhmässä voitaisiin keskustella tyttöjä askarruttavista asioista vapaasti tai joka kerralla voisi olla erilainen teema. Työntekijä voisi suunnitella vierailuja erilaisiin paikkoihin, esimerkiksi kouluihin tai kutsua opinto-ohjaajan vieraaksi, jolloin tytöt voisivat kysellä heitä askarruttavista asioista koulutukseen liittyen. Paikallisista kouluista voisi myös yrittää saada lupaa viedä ryhmän seuraamaan erilaisia oppitunteja, esimerkiksi lähihoitajien tai sairaanhoitajien kanssa. Ryhmä voisi myös vierailla Kelassa ja saada sieltä tietoa opiskelun aikaisista taloudellisista tukimahdollisuuksista ja ryhmässä voitaisiin muutenkin keskustella taloudesta ja siitä, millaisia keinoja ja mahdollisuuksia tytöillä olisi talouden tasapainottamiseksi opiskelujen aikana.

11.3 Tutkimuksen hyödyllisyys ja mahdolliset jatkotutkimukset

Opinnäytetyötä tehdessämme ja etenkin kyselyjen vastauksia analysoidessamme tulimme nopeasti siihen tulokseen, että tutkimuksemme avulla voidaan nostaa esille konkreettisia tukimuotoja, joita työelämäkumppani voisi halutessaan käyttää maahanmuuttajatyttöjen koulutukseen liittyvien unelmien toteuttamisen tueksi. Opinnäytetyö nostaa esille myös sen tärkeän seikan, että nämä nuoret ovat todella tuen tarpeessa ja kokevat ainakin paikkapaikoin olevansa yksin koulutukseen liittyvien asioiden kanssa. Opinnäytetyö toimii hyvänä muistuttajana sille, että vaikka maahanmuuttajien kotoutumisen eteen on jo tehty töitä, vielä ei olla siinä pisteessä, että nämä nuoret kokisivat paikkansa löytämisen tässä maassa kovin helpoksi. Tutkimuksen tuodessa esiin esimerkiksi puutteellisen tiedon koulutusjärjestelmästä ja kaikista mahdollisuuksista, voidaan todeta, että työtä tosiaan on vielä tehtävä parhaiden tulosten saavuttamiseksi.

Yksi mielenkiintoinen jatkotutkimus olisi haastatella samoja tyttöjä esimerkiksi 5 vuoden päästä ja tutkia, ovatko he saaneet tarvitsemansa avun ja tuen saavuttaakseen unelmansa. Toinen mielenkiintoinen tutkimus voisi koskea maahanmuuttajapoikia liittyen samaan aiheeseen, jolloin voitaisiin vertailla nouseeko tyttöjen ja poikien haastatteluista erilaisia seikkoja. Samaan aiheeseen liittyen voitaisiin tehdä tutkimus esimerkiksi työelämäkumppanin tai jonkin samanlaisen toimijan henkilöstön keskuudessa ja tutkia asenteita sekä mielipiteitä liittyen siihen, millaisia muutoksia he olisivat omassa työssään valmiita tekemään maahanmuuttajanuorten aseman parantamiseksi, koulutukseen liittyen tai kotoutumisen suhteen.

Lähteet

- Amnesty International. 2010. Naisten ihmisoikeudet. <http://www.amnesty.fi/tietoa-meista/amnestyn-teemat/naisten-ihmisoikeudet>. Luettu 18.8.2013.
- Anttila, R., Eronen, S., Kallio, M., Kanninen, K., Kauppinen, L., Paavilainen, P. & Salo, S. 2006. Persoona 2 - Kehityopsykologia. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Cupore - Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö. 2008. Monikulttuurisuutta ja kulttuuripoliittikkaa koskevia käsitteitä. <http://www.cupore.fi/monikulttuurisuuskasitteet.php>. Luettu 10.8.2013.
- Finlex. 2010. Laki kotoutumisen edistämisestä. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>. Luettu 10.8.2013.
- Frisk, O. & Tulkki, H. 2005. Kulttuuriavain. Keuruu: Kustannusosakeyhtye Otava.
- Harinen, P. & Suurpää, L. 2003. Nuoret kulttuurisessa välimaastossa. Teoksessa P. Harinen (toim.) Kamppailua jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 5-13.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Tammi.
- Lapila-Marcus, A. 2010. Monietnisten ihmisten etninen identiteetti Suomalaisessa viitekehyksessä - Kosmopoliittisuutta, monikulttuurisuutta ja itsensä etsimistä. Helsingin yliopisto. Pro Gradu -tutkielma. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/25935/monietni.pdf?sequence=1>. Luettu 19.8.2013.
- Leskinen, N. 2012. Maahanmuuttajatyttöjen kokemuksia elämästään kahden kulttuurin vaikutuspiirissä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/44570/Leskinen_Nina.pdf?sequence=1. Luettu 19.12.2013.
- Maahanmuuttovirasto. 2013. Maahanmuuttoviraston tilastot. http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot. Luettu 10.8.2013.
- Martikainen, T., Sintonen, T. & Pitkänen, P. 2006. Ylirajainen liikkuvuus ja etniset vähemmistöt. Teoksessa T. Martikainen (toim.) Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 9-41.
- Pakolaisapu. 2013. Maailman pakolaistilanne. <http://pakolaisapu.fi/fi/tietoa/tietoa-pakolaisuudesta/maailman-pakolaistilanne.html>. Luettu 10.8.2013.
- Pakolaisapu. 2013. Suomen pakolais- ja turvapaikkakäytännöt. <http://pakolaisapu.fi/fi/tietoa/tietoa-pakolaisuudesta/pakolaisuus-suomessa/pakolais-ja-turva-paikkakaytannot.html>. Luettu 10.8.2013.
- Pakolaisapu. 2013. Suomi pakolaisten ja siirtolaisten kohdemaana. <http://pakolaisapu.fi/fi/tietoa/tietoa-pakolaisuudesta/pakolaisuus-suomessa/suomi-kohde-ja-lahtomaana.html>. Luettu 10.8.2013.
- Pitkänen, P. 2006. Etninen ja kulttuurinen monimuotoisuus viranomaistyössä. Helsinki: Edita Prima oy.
- Raijas, A. 2008. Arjen hyvinvointi ja mahdollisuudet sen mittaamiseen. Kuluttajatutkimuskeskus, työselosteita ja esitelmiä. http://www.ncrc.fi/files/5157/2008_110_tyoseloste_hyvinvointi.pdf. Luettu 24.9.2013.

Telimaa, H. 2011. ”Ihmisenä pitäis kunnioittaa” - Maahanmuuttajatyttöjen ajatuksia ihmisoi-
keuksista. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38684/Telimaa_Henna.pdf?sequence=1. Lu-
ettu 19.12.2013.

Telkki, H. 2011. Ystävyydentalon naisten toiminnan kehittäminen. Mitä maahanmuuttajanaiset
toivovat elämältään ja miten he voimaantuvat. Oudun seudun ammattikorkeakoulu. Opinnäy-
tetyö.
<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25447/Kehittamistehtavan%20raportti.pdf?s>
[equence=1](http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25447/Kehittamistehtavan%20raportti.pdf?sequence=1). Luettu 19.12.2013.

Tilastokeskus. 2011. Kuka on maahanmuuttaja?
https://tilastokeskus.fi/artikkelit/2011/art_2011-02-15_003.html. Luettu 10.8.2013.

Tomperi, J. 2012. Sosiaalinen hyvinvointi ja kunta hyvinvoinnin tukijana. Kemi-Tornion Am-
mattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/39119/Tomperi_Johanna.pdf?sequen
[ce=1](https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/39119/Tomperi_Johanna.pdf?sequence=1). Luettu 24.9.2013.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Latvia: Tammi.

Työterveyslaitos. 2013. Keitä ovat maahanmuuttajat?
http://www.ttl.fi/fi/muuttuva_tyoelama/maahanmuuttajat_ja_tyo/tyoelama_monikulttuuris
[tuu/keita_ovat_maahanmuuttajat/sivut/default.aspx](http://www.ttl.fi/fi/muuttuva_tyoelama/maahanmuuttajat_ja_tyo/tyoelama_monikulttuuris). Luettu 10.8.2013.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013. Kotouttamispalvelut.
http://www.tem.fi/tyo/maahanmuuttajien_kotouttaminen/kotouttamispalvelut. Luettu
10.8.2013.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Valtion kotouttamisohjelma: maahanmuuttaja tarvitsevat
kielitaitoa, koulutusta ja työtä.
http://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2012?109336_m=106916.
Luettu 10.8.2013.

Vento, M. 2009. ”Minä itse, elämäni tärkein rooli” - Tyttöryhmä tutkimusmatkalla arjen sel-
viytymistapojen ja kulttuurisen moninaisuuden maailmassa. Laurea-ammattikorkeakoulu.
Opinnäytetyö.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3658/Opinnaytetyo_Melina_Vento_Julkaista
[va_versio.pdf?sequence=1](http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3658/Opinnaytetyo_Melina_Vento_Julkaista). Luettu 19.12.2013.

Väestöliitto. 2013. Maahanmuuttajat.
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-
[linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat/](http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-). Luettu 10.8.2013.

Liite 1 Saatekirje

Moi !

Olemme Martta ja Kaisa, sosionomiopiskelijat Laurea Ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä maahanmuuttajatyttöjen unelmista ja niiden toteuttamismahdollisuuksista liittyen koulutukseen.

Tämän kyselyn tavoitteena on kerätä tietoa siitä, millaisia unelmia Sinulla tyttönä on ja koetko, että Sinulla on mahdollisuus toteuttaa nämä unelmat. Haluaisimme myös tietää, millaista tukea mahdollisesti toivoisit saavasi koulutukseen liittyvien unelmasi toteutukseen. Tulokset, jotka tästä tutkimuksesta saamme, annetaan Kotka-Kymi seurakuntayhtymän kansainvälisen työn käyttöön, jolloin heillä on mahdollisuus kehittää toimintaansa juuri Sinun tarpeitasi vastaaviksi.

Tässä kyselyssä ei ole oikeita tai vääriä vastauksia vaan juuri Sinun mielipiteesi on meille tärkeä. Vastaukset käsitellään täysin luottamuksellisesti eikä antamiasi tietoja käytetä muuhun, kuin tähän opinnäytetyöhön. Saat vastaamiseen halutessasi tukea ja voitte työntekijän kanssa yhdessä pohtia kysytyjä asioita ja sen jälkeen kirjoittaa vastauksesi paperille.

Kiitos, että osallistut tutkimukseen !

Mukavaa syksyn jatkoa !

Terveisin

Martta ja Kaisa

Liite 2 Kyselylomake

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

2013

Kaisa Seilo
Martta Tiainen
Opinnäytetyö

PERUSTIEDOT

1. Ikä?
2. Mistä olet kotoisin?
3. Kuinka kauan olet asunut Suomessa?

KOULUTUS

4. Minkälaisia unelmia sinulla on koulutukseen liittyen? (esim. opiskelu, tulevaisuuden ammatti)
5. Ovatko koulutukseen liittyvät unelmasi muuttuneet Suomeen muuton myötä?
Perustelee.
6. Millaiset asiat ovat mielestäsi vaikuttaneet unelmiisi koulutukseen liittyen?
(esim. tukeneet tai haitanneet)

7. Koetko, että sinulla on tyttönä yhtäläiset mahdollisuudet toteuttaa unelmiasi koulutukseen liittyen kuin pojilla? Miksi? Miksi ei?

8. Koetko, että sinun on mahdollista toteuttaa koulutukseen liittyvät unelmasi? Ympyröi parhaiten vastaustasi kuvaava vaihtoehto.

1= ei ollenkaan, 2= ei kovin paljon, 3= jonkin verran, 4= paljon, 5= erittäin paljon

1 2 3 4 5

9. Koetko tarvitsevasi apua tai tukea koulutukseen liittyvien unelmien toteuttamiseen?

1= ei ollenkaan, 2= ei kovin paljon, 3= jonkin verran, 4= paljon, 5= erittäin paljon

1 2 3 4 5

10. Millaista tukea tai apua koet tarvitsevasi koulutukseen liittyvien unelmien toteuttamiseen?

Kiitos vastauksistasi !

Liite 3 Alkuperäisilmaukset, pelkistetyt ilmaukset ja alaluokat

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	
<p>”Olen lastenlääkäri. Haluaisin tehdä samaa työtä myös Suomessa.”</p> <p>”Haluaisin olla sairaanhoitaja.”</p> <p>”Sairaanhoitaja on toiveammattini. Kaupanmyyjä tai tarjoilija tuntuvat myös hyviltä.”</p> <p>”Tulevaisuuden toiveammattini on sairaanhoitaja.”</p> <p>”Sosionomi AMK on toiveammattini.”</p> <p>”Haluan poliisiksi. Jos se ei onnistu, haluan parturikampaajaksi.”</p>	Unelma-ammattit	Koulutukseen liittyvät unelmat	
<p>”Olen halunnut olla sairaanhoitaja pienestä pitäen.”</p> <p>”Pienenä toivoin tulevani lääkäriksi.”</p> <p>”Kotimaassani olin liian nuori unelmoimaan.”</p>	Lapsuuden unelma-ammattit		
<p>”Peruskoulun jälkeen haluan lukioon.”</p> <p>”Mun unelma on opiskella ja jatkaa eteenpäin.”</p>	Tavoitteet koulutukseen liittyen		
<p>”Venäjällä miesten on vaikeampi löytää töitä. Naiset ovat ahkerampia.”</p> <p>”Suomessa on tasa-arvo. Kotimaassa ei.”</p> <p>”Koen kyllä, että tyttö ja poika ovat yhtä arvokkaita. Esimerkiksi Thaimaassa pojille löytyy työtä nopeasti ja tytöt voivat opiskella pitempään, koska ei ole töitä.”</p>	Sukupuolen vaikutus kotimaassa		Tasa-arvo
<p>”Suomi on tasa-arvoinen maa, joten unelmien toteuttaminen on mahdollista.”</p> <p>”Suomessa tytöillä on samat mahdollisuudet kuin pojilla, jos on ahkera.”</p> <p>”Pojilla ja tytöillä on erilaiset unelmat, mutta samanlaiset koulutusmahdollisuudet Suomessa.</p> <p>”Tytöillä on ehkä helpompaa (opiskelu). Tytöt ovat huolellisia ja tunnollisia.”</p> <p>”Täällä (Suomessa) kaikissa ammateissa on sekä miehiä että naisia. Koulussa opetta-</p>	Sukupuolen vaikutus Suomessa		

jat suhtautuvat poikiin ja tyttöihin saman arvoisesti.”		
”Äiti halusi nähdä minun valmistuvan poliisiksi. Se oli äidin viimeinen toive.”	Perheen vaikutus unelmiin	Sosiaaliset ja psyykkiset voimavarat
”Perheessäni äiti toivoi, että opiskelen pitkälle.”		
”Parturityö kiinnostaisi, kun olen leikannut omia, siskon ja sukulaisten hiuksia.”		
”Lapsen hoitoa (yksin) tukee esimerkiksi MLL ja iltapäiväkerho.”		
”Olen valmis tekemään työtä unelmani toteuttamisen eteen.”	Psyykkiset voimavarat	
”Luulen, että opin suomea, koska opin kreikkaakin.”		
”Suomessa on paljon mahdollisuuksia eikä ikä ole esteenä, joten voin päästä tavoitteisiini myöhemmin.”		
”Täällä on paremmat mahdollisuudet toimia lääkärinä, kunnolliset puitteet.”	Suomen koulutusjärjestelmän hyödyt	Mahdollisuus kouluttautumiseen
”Koulutus on ilmainen, kotimaassa ei olisi mahdollista päästä esim. yliopistoon.”		
”Iltalukio vaihtui päivälukioon, vaikka olen aikuinen. Kuraattori järjesti sen. Sen takia on mahdollista olla illat lapsen kanssa kotona.”		
”Pienenä toivoin tulevani lääkäriksi. Suomessa on vaikeaa lukea lääkäriksi, pitää osata ja tietää niin paljon.”	Suomen koulutusjärjestelmän haitat	
”Thaimaassa olisi ollut helppompaa opiskella ensin lähihoitajaksi, sitten sairaanhoitajaksi ja lopulta lääkäriksi.”		
”Poliisiksi opiskellaan vain yhdessä koulussa, joten pitäisi muuttaa.”		
”Ei ole tietoa pitääkö käydä lukio tms. Tai minkäikäisenä pääsee opiskelemaan.”		
”Kun olin Afrikassa mun unelma koulutus oli lääkäri, mutta kun tulin Suomeen kaikki muuttui, koska suomenkieli on tosi hankalaa kun pitää opiskella ammatti.”	Kielen vaikutus unelmiin	
”Psykologi oli aiemmin haaveena. Kielen takia en täällä pysty (ainakaan vielä) opiskella psykologiksi. ”		

"Unelmiin ovat vaikuttaneet kieliongelmat ja tutkinnon päivittäminen tai hyväksi lukeminen."		
"Pitää opiskella paljon, ensin suomenkieltä."		
"Kieli haittaa (kielitaidon puute)."		
"Tarvitsen tukea suomenkielen oppimisessa."	Haasteet suomenkielessä	Tuen tarve
"Suomenkieli on vaikeaa, tarvitsen joskus apua koulutehtävien tekemisessä."		
"Tarvitsen tukea kieleen liittyvissä asioissa."		
"Tarvitsen tukea kemiassa ja suomenkielessä. Suomenkielessä jotkut sanat ovat vaikeita."		
"Opiskelumahdollisuudet, vapaa-ajalla mahdollisuus opiskeluun?"	Koulutusjärjestelmän tuntemus	
"Koko koulutussysteemi on vieras. Jonkun täytyy kertoa miten edetään."		
"Ihmisiä jotka tuntevat koulumaailman ja tietävät mitä tapahtuu (esimerkiksi kuraattori ja opinto-ohjaaja)."		
"Koulutusjärjestelmään liittyvät kysymykset mietityttävät."		
"Tarvitsen opinto-ohjausta."		
"Haluaisin työharjoittelupaikan, jotta huomaisin, onko sairaanhoitajan työ sitä, mitä oikeasti haluan tehdä."		
"Tarvitsen koulukirjoihin ja muuhun taloudellista tukea."	Taloudellinen tuki	
"Taloudellinen apua, esimerkiksi opintotuki ja työllisyysturva."		
"Taloudellista tukea, opintotuki."		
"Yksinhuoltajana tarvitsen lapsen hoitoapua ja tukiperheitoimintaa."	Muiden ihmisten tuki	
"Aikuisten tukea, kun oman isän kieli on eri, eikä suomenkielentaito riitä."		
"Enemmän mahdollisuuksia puhua suomenkieltä (ystäviä)."		

Liite 4 Alaluokat, pääluokat ja yhdistävä luokka

Alaluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
Koulutukseen liittyvät unelmat	Koulutukseen liittyvien unelmien toteuttamiseen vaikuttavat tekijät	Maahanmuuttajatyttöjen unelmia ja toiveita koulutukseen liittyen
Tasa-arvo		
Sosiaaliset ja psyykkiset voimavarat		
Mahdollisuus kouluttautumiseen	Tuen tarve koulutukseen liittyvien unelmien saavuttamiseksi	
Tuen tarve		